

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta zdravotně sociální
Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Stereotypizace vnímání oběti domácího násilí

Vypracovala: Aneta Tuzová
Vedoucí práce: doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

České Budějovice
2015

Abstrakt

Tato bakalářská práce s názvem „Stereotypizace vnímání oběti domácího násilí“ poukazuje na problematiku domácího násilí. Zaobírá se tím, jak vnímají vysokoškolští studenti, kteří bydlí v Českých Budějovicích, oběť domácího násilí. Zkoumá tedy názory, postoje a pohledy zmíněných studentů.

V teoretické části bakalářské práce jsou popsány pojmy, které se vztahují k danému tématu. Např. pojem domácí násilí, znaky, příčiny a důsledky domácího násilí. Dále je zde charakterizována oběť i agresor. V závěru teoretické části bakalářské práce je popsána laická i odborná pomoc oběti.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak vnímají vysokoškolští studenti oběť domácího násilí. Na základě tohoto cíle byly stanoveny dvě hypotézy:

H1: *„Vysokoškolští studenti jsou přesvědčeni, že oběti domácího násilí iniciují agresora k domácímu násilí“.*

H2: *„Oběti domácího násilí vnímají vysokoškolští studenti jako hloupé a nevdělané“.*

V praktické části práce je charakterizován výzkumný soubor, který byl tvořen českobudějovickými vysokoškolskými studenty. Celkový počet respondentů, kteří se zapojili do výzkumu, je 457. Přesněji 82 mužů a 375 žen. Do výzkumu se zapojili studenti jak magisterského, tak bakalářského programu studia. Věk respondentů je 19 – 25 let. Do výzkumu se mohli zapojit studenti denní i dálkové formy studia.

Respondenti byli osloveni mnou, mými přáteli a známými, kteří taktéž studují vysoké školy. Díky nim se dotazníky podařilo dostat do většího počtu vysokých škol, a tudíž k poměrně vysokému počtu českobudějovických studentů. Osloveni byli studenti například z těchto vysokých škol: VŠE, VŠTE, Karlovy univerzity a dalších. Co se týče Jihočeské univerzity, snažila jsem se, aby se dotazník objevil na všech fakultách. Což se, myslím, podařilo.

V dotazníkovém šetření, které bylo prováděno pomocí sémantického diferenciálu, respondenti zaškrtnuli svůj názor a pohled na oběť domácího násilí. Na jedné straně sémantického diferenciálu byla uvedena pozitivní vlastnost či pohled, na druhé

naopak negativní. Ti respondenti, kteří se nepřikláněli k pozitivní či negativní straně, byli nestranní a volili střed. Jejich pohled a postoj byl tedy neutrální. Data jsem sbírala v období 7 týdnů. Po sesbírání dotazníků následovalo zpracování dat do grafů a ověření hypotéz. Statistické vyhodnocování nebylo nutné, jelikož výsledky byly markantní.

Mnoho respondentů zaujalo neutrální postoj. Vysvětluji si to tím, že vysokoškolští studenti se bojí samostatného rozhodnutí, raději se tedy uchylují k rozhodnutí neutrálnímu. Stanovené hypotézy se nepotvrdily.

Klíčová slova: agresor, domácí násilí, oběť domácího násilí, vnímání oběti, stereotypizace

Abstract

This bachelor thesis titled "Stereotypes in perception of victims of domestic violence" refers to the issue of domestic violence. It deals with how university students, who live in České Budějovice, perceive a victim of domestic violence. Therefore, the thesis considers the opinions, attitudes and views of these students.

In the theoretical part of the thesis, the terms that relate to the topic are defined. For example: the terms of domestic violence, the attributes, the causes and consequences of domestic violence. Furthermore, the victim and the aggressor are characterized. At the end of the theoretical part of the bachelor thesis, there is non-professional as well as professional support of the victim clarified.

The aim of the thesis was to find out how students perceive the victim of domestic violence. On the basis of this objective, two hypotheses were formulated:

H1: *"The university students are convinced that the victims of domestic violence initiate the aggressor to commit domestic violence".*

H2: *"The university students perceive the victims of domestic violence as stupid and ignorant".*

The practical part of the thesis deals with a research file, which was made up by students of a university in České Budějovice. The total number of respondents, who were engaged in the research, is 457. To be more precise, there were 82 men and 375 women. Students involved in the research are in the master's and bachelor's programme of study. The age of respondents is between 19-25 years. Students in both full-time and also extra-mural study were involved in the research. The respondents were approached by me, my friends and acquaintances, who also study at university. Thanks to them, the questionnaires could reach a larger number of universities, and therefore a relatively

high number of students in České Budějovice. For example, the students were from these universities: VŠE, VŠTE, Charles University, and others. As for the University of South Bohemia, I tried to provide the questionnaire for all faculties. In my point of view, it appeared to be successful.

In the survey, which was carried out by using the semantic differential, the respondents selected their opinion and the view of a victim of domestic violence. On one side of the semantic differential, there was a positive quality or perspective given, on the other side it was negative. Those respondents, who chose neither the positive nor the negative side, were impartial and selected the average values. Therefore, their point of view and attitude were neutral. I was collecting the data in a period of 7 weeks. After gathering the questionnaires, I continued with processing the data into graphs, and verifying the hypotheses. The statistical evaluation was not necessary, since the results were striking. The respondents hold this view of the victim: they find the victim to be a sad, tolerant, scared, rather a reclusive person, who does not feel comfortable about the domestic violence they go through. Their perception of other qualities and the attitude to the victims is neutral. Many respondents took a neutral approach. My interpretation of this is that university students are afraid of an independent decision, so they rather choose a neutral decision. The result is that the stated hypotheses are not verified.

Key words: aggressor, domestic violence, victim of domestic violence, perceptions of victims of domestic violence, stereotyping

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval (a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5. 5. 2015

.....

(Aneta Tuzová)

Poděkování

V následujících řádcích bych chtěla poděkovat doc. Ing. Lucii KOZLOVÉ, Ph. D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní této bakalářské práce. Děkuji také své rodině za umožnění studia na vysoké škole, za jejich podporu, pochopení a důvěru. V neposlední řadě patří dík také mému příteli Matyášovi – díky jeho pomoci, povzbuzení a trpělivosti taktéž významně přispěl ke vzniku této bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	10
1. Současný stav.....	12
1.1. Domácí násilí.....	12
1.1.1. Vymezení pojmu domácí násilí.....	12
1.1.2. Historie.....	14
1.1.3. Znamky domácího násilí.....	15
1.1.4. Formy domácího násilí.....	16
1.1.5. Cyklus domácího násilí.....	19
1.1.6. Příčiny domácího násilí.....	20
1.1.7. Následky domácího násilí.....	22
1.2. Oběť a agresor.....	24
1.2.1. Charakteristika oběti.....	24
1.2.2. Stockholmský syndrom.....	25
1.2.3. Charakteristika násilné osoby.....	26
1.3. Dítě a domácí násilí.....	28
1.3.1. Vliv domácího násilí na dítě.....	28
1.3.2. Domácí násilí z pohledu práv dětí.....	30
1.4. Mýty a předsudky veřejnosti.....	31
1.5. Stalking.....	33
1.5.1. Vymezení pojmu stalking.....	33
1.5.2. Právní ochrana před stalkingem.....	34
1.6. Pomoc obětem domácího násilí.....	35
1.6.1. První kontakt s obětí.....	35
1.6.2. Ochrana před domácím násilím.....	35
1.6.3. Policie ČR.....	36
1.6.4. Soud.....	37
1.6.5. Organizace pomáhající obětem domácího násilí.....	38

2. Cíl výzkumu a hypotézy	41
2.1. Cíl výzkumu	41
2.2. Hypotézy	41
2.3. Operacionalizace pojmů	41
3. Metodika výzkumu	43
3.1. Použité metody	43
3.2. Charakteristika výběrového souboru	44
4. Výsledky	45
4.1. Výsledky dotazníkového šetření u vysokoškolských studentů bydlicích v Českých Budějovicích	45
5. Diskuse	57
6. Závěr	61
7. Seznam použitých zdrojů	63
8. Přílohy	68

Úvod

Téma bakalářské práce „Stereotypizace vnímání oběti domácího násilí“ jsem si vybrala především z toho důvodu, že jsem se s touto problematikou několikrát setkala v mém, ať už bližším či vzdálenějším okolí, a myslím si, že je potřeba, aby problematika domácího násilí byla v naší společnosti více probírána a řešena. Zkrátka aby se o ní více hovořilo, nikoli jako tomu bylo donedávna, kdy se o domácím násilí nehovořilo prakticky vůbec. Tento termín byl v domácnosti spíše tabuizován. V současné době se situace sice poněkud změnila, nicméně se domnívám, že naše společnost může ještě mnohem více nahlédnout do této problematiky, více o ní hovořit a řešit ji.

Větší nahlédnutí do dané problematiky a lepší informovanost byla dalším důvodem pro volbu tohoto tématu. Domácí násilí, ať už fyzické, psychické, ekonomické, sociální či násilí kombinované z těchto typů, se v naší společnosti objevuje ve velké míře. Nicméně mnoho žen, které se staly oběťmi domácího násilí, se z nejrůznějších důvodů bojí přiznat, co se u nich doma odehrává a jak je jim ubližováno. Domácí násilí je celospolečenský problém a je potřeba, aby oběti domácího násilí věděly, na koho se mohou obrátit a kde mohou najít pomoc. V naší společnosti vládne určitá stigmatizace těchto obětí. Některá část společnosti může oběť vidět jako hloupou, chudou, nevzdělanou. Nebo naopak jako chytrou, vzdělanou, avšak nacházející se v situaci, ze které, za předpokladu, zda žena chce, může odejít. Proto jsou i tací, kteří se domnívají, že se násilí ženám líbí.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit názory a postoje vysokoškolských studentů, kteří bydlí v Českých Budějovicích, o obětech domácího násilí. Zjistit pohled těchto studentů na oběť, agresora a jejich vzájemný vztah.

Je důležité si uvědomit, že ať je oběť bohatá, chytrá, vzdělaná, společenská či hloupá, nespolečenská, z chudších poměrů a nevzdělaná, pořád je to žena, která si nezaslouží týrání se strany člověka, který ji byl dříve jednou s nejbližších osob v životě. Tato žena potřebuje porozumění, podporu a pomoc nejbližších ale i veřejnosti. Potřebuje vědět, že rodina, společnost a právo je na její straně, nikoli, proti ní, neboť se může stát, že se z této obtížné životní situace také nemusí nikdy dostat. Mnoho žen

podlehlo zraněním, které jim způsobil agresor. Snažme se nejrůznějšími prostředky přimět společnost k tomu, aby před touto problematikou nezavírala oči.

1 Současný stav

1.1 Domácí násilí

1.1.1 Vymezení pojmu domácí násilí

Pojem *domácí násilí* býval v předešlých letech v naší společnosti poměrně tabuizován. Naše společnost považovala domácí násilí jako jev, který se v dobrých rodinách nevyskytuje (Ševčík a kol., 2011). Bylo považováno za soukromou věc, o které se nehovoří (Deligand, Bedin, 2014). Nyní se o násilí v rodinách hovoří více než v předešlých letech, avšak stále ne v dostatečné míře. Společnost si v posledních letech konečně připouští, že domácí násilí se neděje pouze ve *špatných rodinách*, naopak i ty *dobré rodiny* může domácí násilí postihnout (Ševčík, 2011).

Mnoho psychologů, sociologů, spisovatelů a dalších odborníků definují domácí násilí různě, častokrát jinak, avšak podstata těchto definic zůstává ve výsledku vždy stejná. Jak uvádí Voňková (in: Bednářová a kol., 2009), s termínem *domácí násilí* (domestic violence) se můžeme častokrát setkat v anglicky psané literatuře, kde je jím myšleno násilí mezi partnery neboli v partnerských vztazích. Co se týče ostatních Německy mluvících zemí, zde převažuje především užívaný termín *násilí v rodině a domácnosti* (Gewalt in der Familie und näher Umgebung). Tímto termínem se rozumí nejen násilí mezi partnery, ale zároveň násilí, které může být směřováno ze strany rodičů vůči dětem, či vzájemně mezi sourozenci. V evropských východních zemích (Polsku, Rusku) je nejčastěji užívaný termín *násilí v rodině*, stejně tak jako v zemích Německy mluvících.

„Z právního hlediska zahrnuje týrání tzv. trýznivé útrapy, které tyran způsobuje svým úmyslným chováním oběti. Obecně platí, že trýznit může pachatel svou obětí fyzicky, ale také psychicky či sexuálním násilím nebo zanedbáváním. (Čírtková, 2014, s. 6)

Na webových stránkách, zaměřujících se na pomoc ženám, které se staly obětí, uvádějí, že *„domácím násilím je obecně rozuměno jako chování, které u jednoho z*

partnerů způsobuje strach z druhého. Skrze užití moci, kterou tento strach poskytuje, kontroluje násilný partner chování druhého.“ (rosa-os.cz, cit 2015)

Ševčík a kol. (2011, s 21) uvádí ve své knize, že *„násilí v rodině se vyskytuje bez ohledu na jakékoli socioekonomické, geografické, rasové, generové, či věkové charakteristiky zainteresovaných“*.

Další definice, kterou bych ráda uvedla, charakterizuje domácí násilí množstvím znaků, které obsahuje. *„Domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopnosti včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah“* (domacinasili.cz, cit. 2015).

Kdežto Conwayová (2007) ve své knize uvádí, že definování pojmu domácího násilí je problematičtější. Je známo, že se jedná o velkou škálu prvků fyzického jednání, která se považuje za násilí. Mezi tyto prvky jsou považovány např. fackování, rány pěstí, kopání, pálení, kousání, škrčení, třesení a mnoho dalších. Je důležité neopomenout i méně časté prvky násilí, kterým jsou ženy vystaveny, např. přinucení k užití drog, donucení k pohlavnímu análnímu styku proti vůli oběti, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti dalších lidí a mnoho dalších. Domácí násilí dle Conwayové zahrnuje celou škálu prvků, z jejichž provedení vždy plyne získání moci agresora nad obětí.

V neposlední řadě bych chtěla zmínit definici dle Matouška (2005, s. 227), který domácí násilí definuje následovně *„Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického týrání ve všech druzích blízkých vztahů, včetně vážných pohrůzek použití podobného násilí. Partneri nebo osoby blízké mohou žít ve společné domácnosti, mohou být rozvedeni, mohou žít odděleně, anebo spolu dlouho, či dokonce nikdy nežili. Ve většině případů jde o násilí páchané muži vůči ženám (vlastním manželkám, družkám, partnerkám), někdy i vůči dětem a prarodičům.“*

„Domácí násilí je jedna z nejběžnějších forem násilí vůči ženám a jeho důsledky ovlivňují mnohé oblasti života obětí – bydlení, zdraví, vzdělávání i jejich svobodu prožít život beze strachu a způsobem, jímž si žít přejí“ (Informační kancelář Rady Evropy, 2004, s. 28).

Buskotte (2008) uvádí, že domácí násilí se může objevit kdekoliv, napříč různou společenskou a sociální třídou. Může se objevit u krátkodobých vztahů, kde probíhá čerstvá zamilovanost, stejně tak jako u vztahů dlouholetých. Vztahů, které se na povrch mohou jevit zdánlivě jako klidné, harmonické a u vztahů zocelených životními událostmi.

1.1.2 Historie

Násilí mezi partnery bylo dlouhou dobu považováno za problém, který se týká minorit, duševně nemocných či sociálně slabých osob apod. Koncem 19. století převládaly názory, že manželství by mělo být udrženo za každou cenu a o domácím násilí se ve společnosti nehovořilo (Vargová a kol. 2008).

Koncem 70. let 20. století bylo násilí přijímáno jako ryze soukromá záležitost (Ševčík a kol., 2011). Až s příchodem feministického hnutí bylo domácí násilí rozpoznáno jako nový sociální problém. Feministická hnutí poukazovala na to, že domácí násilí není možné přehlížet, což vedlo k větší vnímavosti této problematiky společností, a následně bylo koncem 80. let domácí násilí sankcionováno a kriminalizováno. Jelikož oběti domácího násilí potřebovaly specifické formy pomoci, vzniklo specializované psychosociální poradenství a azylové domy pro ženy, oběti domácího násilí (Vargová a kol. 2008).

Domácí násilí bylo do konce 70. let 20. století chápáno společností jako ryze soukromá záležitost. Jako závažný společenský problém bylo nejdříve rozpoznáno a profesionálně řešeno násilí a týrání páchané na dětech. Až v průběhu 70. let se začalo hovořit o násilí na ženách a začaly vznikat také první výzkumy zaměřené na tuto problematiku. Prvotní výzkumy se zaměřovaly na zjišťování patologie jak na straně obětí, tak na straně agresorů či na vliv primární rodiny na agresora, který později vykonává domácí násilí (Vargová a kol., 2008).

Jako doba, kdy se o domácím násilí v České republice začalo hovořit zcela otevřeně, se uvádí 2. polovina 19. století. Právě v tomto období neziskové organizace,

které se zabývají touto problematikou (např. Bílý kruh bezpečí, Acorus, ROSA) začaly zaznamenávat vyšší počet klientů, kterých se týkalo domácí násilí.

1.1.3 Znaky domácího násilí

V každé rodině se může vyskytnout nějaký problém, nesrovnalost, nedorozumění či incident. Nemusí se však ve všech případech jednat o domácí násilí. Za předpokladu, že se jedná o domácí násilí, musí být naplněny určité specifické znaky domácího násilí. Pokud některý z těchto charakteristických znaků není přítomen, nejedná se o domácí násilí, ale zvažuje se jiný problém vyskytující se v rodině. S největší pravděpodobností se ale chybějící znak vyskytne a odstartuje tím domácí násilí (Ševčík, 2011).

Základní specifické znaky domácího násilí:

- Opakovatelnost a dlouhodobost. Z jednoho útoku není možné ihned charakterizovat domácí násilí. Opakovatelnost útoku nemusí být z počátku častá, avšak postupem času se stupňuje a intervaly mezi útoky se zkracují.
- Stupňování urážek k snižování lidské důstojnosti, které se postupně dostane až k fyzickým útokům a trestným činům.
- Jasně rozdělení rolí agresora a oběti. Při domácím násilí má vždy agresor navrch.
- Neveřejnost. Domácí násilí probíhá za zavřenými dveřmi domu, či bytu, zcela stranou od společnosti (Ševčík, 2011).
- Společná propojenost. Oběť a agresora může vzájemně propojovat jejich společný okruh přátel, děti, rodina.
- Obtížná postižitelnost a kontrolovatelnost. Právě proto, že se domácí násilí odehrává v soukromí, pouze mezi agresorem a obětí, bývá jakýkoliv zásah veřejnosti obtížný a dokazování násilí je nesnadné (Bednářová, 2003).

Čírtková (2009) uvádí (in: Ševčík a kol., 2011), že pro správnou identifikaci domácího násilí je důležitá přítomnost všech základních znaků, které vymezuje takto:

- Výskyt násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního, ekonomického u osob, které spolu bydlí.
- Trvalé, stálé a neměnné rozdělení rolí na oběť a násilnou osobu.
- Neustálé opakování těchto incidentů.
- Stupňování násilí v jeho frekvenci a intenzitě, avšak tento znak autorka zpochybňuje, jelikož v současné době není stupňování frekvence a intenzity chápáno jako definiční znak, ale spíše jako rizikový faktor.

1.1.4 Formy domácího násilí

Rozlišujeme několik druhů domácího násilí. Každý agresor využívá jiných druhů neboli forem násilí. Častokrát se setkáváme s kombinací např. dvou, tří, leckdy i všech forem najednou.

Ševčík a kol. (2011, s. 27) uvádí, že „*všechny formy domácího násilí mají zpravidla společný cíl – získat moc a udržet si plnou kontrolu nad druhým*“.

Buskotte (2008) rozlišuje ve své knize násilí fyzické, duševní, sexuální, ekonomické, dále nezapomíná zmínit násilí emocionální a sociální. Zdůrazňuje však, že uvedené rozdělení je založeno na teoretické úrovni a proto je nepřesné. Nicméně i přesto je toto rozdělení důležité, protože v praxi se tyto formy vzájemně prolínají a úzce spolu souvisejí.

Formy domácího násilí:

Fyzické násilí: Agresor oběť napadá fyzicky. Pod tímto pojmem si můžeme představit široké spektrum různých nebezpečných forem napadení či zneužívání (Buskotte, 2008). Podle Conwayové (2007) se může jednat o fackování, rány pěstí, bití, kopání, kousání, pálení, pokusy o škrcení, třesení nebo zmitání, strkání ze schodů, bodání. Dále uvádí, že fyzické násilí může skýtat i méně obvyklé fyzické akty, jako jsou: svázání, míření na oběť zbraní, přinucení k užití drog, zamačkávání cigaret o kůži oběti, nasazení roubíků do úst, či donucení oběti zůstat ve studené vodě, přičemž ji

agresor drhne kůži až do krve. Schwartz (2012, s. 24) popisuje násilí, které sama prožila, následovně:

„Když mě odstrčil, schoulila jsem se, abych si chránila břicho. Byla jsem ale hloupá, když jsem si myslela, že mi tato poloha pomůže. John se ohnal nohou a kopl mě. Bolest byla tak strašná, že mi vyrazila dech. Pokusila jsem se vykřiknout, ale jenom jsem zalapala po dechu“.

Psychické násilí: Psychické násilí je hůře rozpoznatelné, daleko jemnější a obtížně prokazatelné, přičemž následky mohou být stejně poškozující jako jakýkoliv jiný typ násilí (Mufsonová, Kranzová, 1996). Může být označováno i jako citové, nebo emocionální. O psychické násilí se jedná tehdy, je-li žena ponižována, ustrkována, čelí různým nadávkám, pokřikům, její názor je bezcenný, říká-li jí její partner, jak je neschopná, nemožná, ošklivá, jak nic neumí, je k ničemu.

Do psychické oblasti spadá i vyhrožování, omezování činností, zastrašování, záměrné ovlivňování dětí. Také v této oblasti nesmíme opomenout záměrné izolování oběti agresorem od její rodiny či přátel (Buskotte, 2007). Podle Ševčíka a kol., (2011) se psychické násilí hůře dokazuje, ale zároveň může mít na oběť ve výsledku horší dopad. Zejména na sebeúctu, sebepojetí, sebedůvěru a sebevědomí oběti. Dále ve své knize uvádí rozdělení psychického násilí na *neverbální*, za předpokladu, že se jedná o záměrné ničení oblíbených věcí oběti. A *verbální*, které zahrnuje urážky, slovní napadání, ponižování, týrání či zabítí domácího mazlíčka, soustavnou kontrolu, bezdůvodné podezírání, vyhrožování a mnoho dalšího.

Buskotte (2007) zmiňuje, že fyzické týrání zanechá oběti modřiny, jizvy, zlomeniny, které se časem, i když to může trvat několik let, zahojí. Kdežto psychické násilí zanechává hluboké, ale skryté jizvy, které sice není potřeba ošetřovat, ale oběť jimi trpí dlouhá léta.

„Dlouhou dobu jsem si myslela, že se mě téma domácí násilí v podstatě vůbec netýká. Manžel mě nikdy nebil. Vždy jsem byla velice pokorná žena a manžel nikdy nemusel využít fyzického násilí k tomu, abych akceptovala jeho nálady. Dědala jsem to dobrovolně a automaticky. Ovšem fyzické násilí začalo v tom momentě, kdy jsem mu začala vzdorovat a nesouhlasit s ním“ (Buskotte, 2007, s. 41).

Sexuální násilí. O sexuální násilí se jedná tehdy, pokud je žena k pohlavnímu styku donucena, zdali je tedy pohlavní styk násilný a vynucený agresorem (Buskotte, 2007). Sexuální násilí má mnoho podob. Conwayová (2006, s. 15) zařazuje mezi násilí sexuálního charakteru, např.: „*přinucení k pohlavnímu styku proti vůli oběti, přinucení k použití pomůcek při pohlavním styku, donucení k análnímu styku proti vůli oběti, donucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí, přinucení k používání nebo sledování pornografie*“. Výsledky statistik v USA poukazují na to, že třetina až polovina žen byla ve svém životě alespoň jednou agresorem znásilněna. Předpokládá se, že situace v ČR bude obdobná. Vynucený sex mezi manželi rozhodně nesmí být chápán jako tzv. plnění manželských povinností (Ševčík a kol., 2011).

„Copak jsem mohla vyprávět, co mi doma dělá můj manžel? Jak mě tahá za vlasy, bije mě, nutí mě násilím k sexu. Někdy jsem si říkala, jak já tu ložnici nenávidím. Představovala jsem si louku, abych přežila. Někdy jsem se pozvracela. Když jsem se bránila, tak mě vždycky zbil a zkopal“ (Vavroňová, Prokopová, 2002, s. 17).

Ekonomické násilí. Do ekonomického násilí je možné dle Ševčíka a kol. (2011) zařadit především omezování přístupu k penězům, neposkytování příspěvku na domácnost a děti či poskytování finančního příspěvku, ale ve velmi malé míře, se kterou nelze vše obstarat. Absolutní kontrola agresora nad všemi příjmy, příkazování, jak přesně bude s financemi nakládáno. Způsob, kterým může agresor získat moc nad obětí, je zatajování finanční situace společné domácnosti. Dále zde také můžeme uvést nedobrovolné nakládání agresora s věcmi, např.: zabavení společného automobilu pro vlastní potřeby agresora či neoprávněné nakládání s majetkem oběti, např.: jeho rozprodávání. Conwayová jako další prvky ekonomického násilí uvádí zákaz ze strany agresora v podobě zakazování oběti najít si práci. Pokud agresor drží ženu neustále ve finanční tísní, oslabuje ji a získává nad ní stále větší moc. Pokud se oběť ocitne bez finančních prostředků a je zcela závislá na agresorovi, není schopna opustit domov či vyhledat odbornou pomoc.

Uvedla jsem zde násilí fyzické, psychické, sexuální a ekonomické. Dále se ještě zmíním o násilí emocionálním a sociálním.

Mezi násilí emocionální a sociální, které spolu vzájemně souvisí stejně jako další násilí, je nezbytné zařadit izolaci. Agresor se snaží oběť izolovat od ostatních, aby na ní, stejně tak jako v předchozích případech, získal co největší moc. Cílem izolace může být odstranění domnělé příčiny žárlivosti agresora. Conwayová (2007, s. 19) k termínu *izolace*, uvádí následující: „*Může odmítnout, aby šla sama na rodinnou návštěvu nebo aby se stýkala s dětmi. Může odposlouchávat veškeré její telefonní hovory a číst její poštu. Může se před jejími přáteli nebo její rodinou chovat divně, že ji přestanou u ní doma navštěvovat. Může ji nutit k častému stěhování, čímž zabrání tomu, aby byla blízko své rodiny nebo aby si vybuodovala přátelství v místě bydliště*“.

Jen krátce zmíním *citové týrání*, které je dle Conwayové (2007) nejčastějším a nejvíce ničujícím aspektem domácího násilí. Nejčastěji se může projevat způsoby jako je nadávání, neustálé kritizování, zpochybňování duševního zdraví oběti. Avšak o citovém neboli, jak uvádí někteří autoři, psychickém násilí jsem se již zmiňovala.

1.1.5 Cyklus domácího násilí

Čírtková (2012) uvádí, že: „*V klasické variantě byl vždy přítomen zjevně rozpoznatelný cyklus násilí, ve kterém se střídají tři typické fáze (incident, usmiřování či klid, opětovné narůstání napětí). Od roku 2007 plní stránky odborné literatury tzv. coercive controlling violence (česky: nátlakové kontrolující násilí). U této podoby násilí je cyklus násilí nahrazen permanentní kontrolou oběti psychickým nátlakem*“.

Ševčík a kol. (2008, s. 52) uvádí, že „*domácí násilí se může jevit jako nepředvídatelné, ale ve skutečnosti má určitý typický vzorec – tzv. cyklus domácího násilí, který nám jako první popsala Lenore Walkerová (1979)*“. Zmíněná autorka identifikovala čtyři fáze domácího násilí, které mohou mít různou délku a časový interval trvání.

Fáze napětí. V této fázi je agresor ve špatném psychickém rozpoložení, je nepříjemný, výbušný, vznětlivý, evidentně podrážděný a věčně nespokojený. Vše neustále kritizuje, mohou se objevit i nadávky a křik. Oběť většinou vycítí, k čemu se

schyluje, cítí strach, bezmoc, zoufalství, nejistotu, pokouší se předejít či zabránit agresivnímu výbuchu agresora, avšak nic co udělá, není dle agresora dobré, vyhovující.

Fáze násilí. Tuto fázi je možné charakterizovat plným propuknutím násilí. Nejedná se pouze o podobu psychického, ale rovněž už i fyzického napadení. Agresor je vzteklý, rozbíjí věci a postupně dojde i na kopání, fackování, mlácení, škrcení, pálení, svazování či znásilňování. Oběť je po psychické, často i fyzické stránce na dně. Zažívá intenzivní pocity strachu, úzkosti, leckdy i studu. K incidentu může být přivolána i policie, často žena musí být dokonce ošetřena v nemocnici. Později může dojít ke zhoršení situace, jelikož agresor zjistí, že jeho chování má minimální či žádné sociální důsledky.

Fáze usmíření, líbánek. Agresor si uvědomuje, čeho se dopustil a jaké následky by mohlo mít jeho jednání. Obává se, že by oběť mohla chtít vztah ukončit. Začne se omlouvat a slibovat, že už se nikdy nic podobného nebude opakovat. Ujišťuje oběť, že se změní. Agresor dává najevo svoji lásku, obětavost, starost. Lituje svých činů nebo alespoň tvrdí, že jich lituje. Oběť uvěří všem slibům a zůstane ve vztahu. Pokud se agresorovi neosvědčí být pozorný, milý, láskyplný, následuje vyhrožování sebevraždou, či sebepoškozováním.

Fáze klidu. Někdy bývá považována za součást fáze usmíření/ líbánek. Tuto fázi je možné charakterizovat klidem v domácnosti. Agresor plní některé své sliby, žádné násilí se ve vztahu nevyskytuje a oběť doufá, že násilí je zažehnáno.

Celý tento cyklus se může objevovat měsíce, roky. Může mít nespočet opakování, dokud není nějakým způsobem přerušen (Ševčík a kol., 2011).

V zahraniční literatuře můžeme najít rozdělení domácího násilí na 6 fází: fáze narůstání tenze, překlenovací fáze, fáze násilí, fáze výčitek svědomí/litosti, přesvědčovací fáze, fáze „líbánek“ (Vargová a kol. 2008).

1.1.6 Příčiny domácího násilí

Jak je již známo, domácí násilí je podmíněno mnoha faktory. Nelze tedy jednoznačně určit jeho příčinu, vždy se totiž hromadně sloučí více příčin, které pak domácí násilí odstartují. Skutečná příčina domácího násilí vychází z nerovnováhy moci mezi partnery. Přesněji se jedná o nerovnováhu v oblasti fyzické, psychické, ekonomické a sociální (Kahoun a kol., 2003).

Kahoun a kol. uvádí příčiny násilí následovně: „*Důvody, proč muži páchají násilí na ženách, velmi významně souvisejí s výchovou, genderovými stereotypy, s tím, jaké kulturní podmínky a vzorce chování jsou připisovány mužům a ženám v pohádkách, příslovích, pořekadlech, školních učebnicích, médiích a v našem každodenním životě*“.

Chlapci bývají vychovávaní k samostatnosti, soutěživosti, ke zdravé agresivitě, či k potlačování emocí. U dívek se upřednostňuje pravý opak. Mužům, kterým je blízká agrese, vnímají svoji moc a využívají ji. Agresivním chováním vedeným vůči ženám uvolňují vlastní nespokojenost a zároveň znemožňují vyjádřit potřeby žen. Násilí ve vztahu nevede k řešení daného problému, nýbrž k jeho potlačování. Násilní muži mají často extrémně tradiční názory na rozdělení rolí v domácnosti. Mnohokrát zastávají názory, že ženy se mají starat o domácnost a muži živit rodinu, zabezpečit ji. Z toho nepřímou vyplývá, že muž je ten, kdo rodinu zabezpečuje a tedy i rozhoduje (Kahoun a kol., 2003).

Nakonečný rozděljuje (in Fischer, Škoda, 2009) příčiny vedoucí k agresivnímu chování na vrozené (biologické) a získané (sociální). Každý člověk má k agresivnímu chování vrozené dispozice, pokud tedy zohledníme, že každý člověk je jedinečná bytost, nemůžeme považovat za zvláštnost, že jsou tyto vrozené dispozice individuální. V naší populaci má nejvíce osob průměrné dispozice k agresivnímu chování. Naopak extrémní varianty, abnormality mají nízký výskyt.

Buskotte (2008) uvádí, že většina domácího násilí má původ v obyčejných a běžných konfliktech, které se vyskytují v průběhu vztahu. Vzájemné hádky vznikají nejčastěji kvůli vedení domácnosti, výchově dětí, rozdělení povinností, nebo z důvodu konfliktů mezi rodinnými příslušníky a přáteli. Zpuštění domácího násilí může

odstartovat i nějaký zlomový okamžik, který se objeví ve vztahu. Např. se může jednat o těhotenství partnerky či narození dítěte. Další příčinou může být rozvod nebo rozchod. Tato příčina se vyskytuje zhruba u jedné pětiny žen, které se s násilím setkaly až poté, co partnerovi/ manželovi/ oznámily, že ho chtějí opustit. Dle průzkumu, který byl proveden v Německu, patří mezi podněty, které vedou k domácímu násilí, následující: narození dítěte, oznámení o rozchodu, rozvodu, rozhodnutí o společném soužití partnerů, těhotenství. Tyto podněty se vyskytují zhruba u 10 – 20% týraných žen. Mezi ty méně časté podněty, které se vyskytují zhruba mezi 5 – 7% patří nezaměstnanost, pracovní povýšení oběti nebo rozhodnutí ženy vrátit se do práce, popř. začít znovu studovat. Velká část naší společnosti se domnívá, že velmi výraznou příčinou vzniku násilí je alkohol. Dle statistik ale není možné dát těmto lidem zcela za pravdu. Pravdou však je, že pokud je agresor pod vlivem alkoholu, má mnohem větší sklony k agresi. Alkohol se dokonce vyskytuje u 50% osob páchajících domácí násilí. Toto tvrzení uvádějí studie např. v Německu a ve Švýcarsku. Je ale téměř jisté, že alkohol domácí násilí spíše doprovází. Vypovídá o tom fakt, že 50% všech případů fyzického násilí se děje za nepřítomnosti alkoholu u agresora. I přesto, že alkohol domácí násilí spíše doprovází, je jisté, že s domácím násilím velice úzce souvisí (Bruskotte, 2008).

1.1.7 Následky domácího násilí

Je zřejmé, že ženy, které si prošly domácím násilím, nezůstanou bez následků. Každá žena domácí násilí prožívá jinak, na každou ženu jinak působí. Každá si však z tohoto traumatického zážitku něco odnese. Pochopitelně se jedná o traumata, na která tyto ženy dlouho, leckdy nikdy nedokážou zapomenout. Hodnocení následků domácího násilí není vůbec jednoduché. Současné poznatky z viktimologie nám objasňují, proč není hodnocení rutinní záležitostí. Důležitým poznatkem je zajisté individualita následků týrání. Jak jsem již zmínila, každá oběť zvládá násilí na svoji osobu jinak. Některé ženy jsou psychicky odolnější, jiné naopak méně. Některá žena se s tím, co ji

v životě potkalo, vyrovnává lépe, rychleji, jiná hůře a pomaleji. Vyrovnat se s tím, co se stalo, může trvat měsíce, roky, někdy i celý život. Následky domácího násilí do určité míry určuje osobnost oběti (Čírtková, 2014).

U obětí dlouhodobého domácího násilí se můžeme setkat s posttraumatickou stresovou poruchou, která je charakteristická vtíravými, neodbytnými pocity opakovaného prožívání traumat během dne, opakujícími se nočními můrami v noci, vyhýbání se všemu, co by mohlo připomínat vzpomínky na traumata, nadměrným vzrušením, při kterém je oběť připravena jak citově, tak tělesně na další trauma.

Pokud není posttraumatická stresová porucha léčena, často může vést ke změně osobnosti. Tato porucha se může objevit v dětství i dospělosti a k jejímu vzniku vždy nevede jenom fyzické násilí, ale také společenská izolace, ekonomická deprivace, emoční zneužívání a vyhrožování násilím. Posttraumatickou stresovou poruchou mohou trpět i oběti, které se nepřímo účastní násilí, a to převážně pokud se jedná o dlouhodobé soužití. Mezi nejčastější osoby, které se dlouhodobě nepřímo účastní násilí, jsou bezesporu děti (Voňková, Spoustová, 2008). U obětí a osob, které násilí přihlížely, se může vyskytnout pokles sebedůvěry, problémy s navazováním nových kontaktů, depresivní stavy, potíže somatického a psychického rázu. Pokud se násilí objeví v rodině, kde mu přihlížejí děti, otec neposkytuje pozitivní model mužské role svým dětem, přičemž se děti v takovémto prostředí učí, že násilí je běžným jevem mužské identity. Dlouhodobé působení násilí v rodině, kterému děti přihlížejí, může vést k přenesení agrese v dospělosti do jejich partnerského vztahu (Vargová a kol., 2008).

Mezi další následek domácího násilí zcela jistě patří syndrom týrané ženy. Tento syndrom spočívá v tom, že u obětí domácího násilí můžeme spatřit takové projevy, které se nevyskytují u obětí ostatních trestných činů. Mezi tyto projevy řadíme přetrvávající vazbu k agresorovi, setrvávání ve svazku s agresorem, zatajování závažnosti a příčin zranění. Okolí oběti nedokáže pochopit, proč oběť setrvává ve vztahu nebo manželství, kde se vyskytuje násilí. Neznalost a nevědomost některých lidí může zapříčinit mylné domněnky, např. že se domácí násilí ženě líbí a proto nechce odejít (Kahoun a kol., 2003).

1.2 Oběť a agresor

1.2.1 Charakteristika oběti

Pokud chceme charakterizovat oběť, je důležité si ihned na začátku uvědomit, že neexistuje přesná definice typické oběti. Zdaleka nejde stanovit profil oběti, jelikož obětí se stávají ženy různého věku, vzdělání, sociálních vrstev, náboženského, politického vyznání či barvy kůže. Pokud žena zažila domácí násilí ve své vlastní rodině, podstatně se tím sníží její celková imunita vůči násilí. Naopak žena, která nemá s násilím zkušenosti, nikdy se s ním nesešla, si ihned v počátcích uvědomuje, že „něco“ není v pořádku, že násilí není „normální“. Proto většinou již v prvopočátku podnikne kroky, které vedou k řešení situace.

V českých podmínkách se uvádí, že žena vyhledá pomoc, až když násilí vyvrcholí do situace, kdy je přímo ohrožena na životě. K tomuto nepříznivému zjištění je uváděno, že o domácím násilí se v ČR málo hovoří, je podceňováno, a týrané oběti nevědí, zda je agresivní chování vůbec morálně či právně akceptovatelné a zda vůbec v případě nahlášení postihne násilníka nějaká sankce (Kahoun a kol., 2003). Ševčík (2011) uvádí, že u žen, které se stávají obětí domácího násilí, se častokrát vyskytuje nízká sebeúcta. Mnohokrát shazují vinu samy na sebe a jsou přesvědčeny, že si násilí zaslouží. Mají velké pochybnosti o své osobnosti a v ničem si nevěří. Některé oběti domácího násilí se stávají finančně závislé na partnerovi, jsou podřízené, poslušné, udržují minimální, nebo žádné kontakty se společností, trpí pocitem vlastní méněcennosti či dokonce bezcennosti, neschopnosti. Domnívají se, že ze situace není žádné východisko, že neexistuje řešení. V průběhu agrese věří, že bití, které je potkalo naposledy, se nebude opakovat. Stydí se svěřit rodině nebo kamarádkám o tom, co je potkalo. Mají snahu vnímat sex jako pokus o upevnění intimního vztahu a mnohokrát jsou emociálně závislé na agresorovi.

Jiní autoři uvádějí, že některé ženy mají tzv. dvojí tvář. Veřejnosti ukazují tu pozitivní, optimistickou. Skutečnost je ale zdaleka jiná. Mnohdy žijí ve stresu, hrůze, hněvu a depresi. Široká veřejnost, která není seznámena s problematikou domácího

násilí, se mnohdy domnívá, že oběti domácího násilí jsou tzv. „domácí puťky“, nicméně oběťmi násilí často bývají úspěšné, vzdělané, svébytné, a mimo rodinný systém aktivní a sebevědomé ženy (Ševčík a kol., 2011). Mnoho žen, které se stanou obětí násilí, si zpočátku odmítají přiznat, co se děje. Snaží se situaci zlehčovat. Zdáli žena, kterou v dospělosti potkalo domácí násilí, má již předešlé zkušenosti v dětství, v primární rodině, může násilí považovat za zcela běžné, normální. Naopak žena, která se s násilím nikdy dříve nesešla, nikdy nevyrostala v násilnickém prostředí, má představy, že bití v životě potkává ženy, které jsou nevzdělané, neschopné, nebo ze sociálně slabší vrstvy. Proto se tyto ženy často stydí a odmítají násilí nahlásit. Mnoho žen, které si prošly násilím, agresora opustí, a po čase se k němu vrátí, jelikož mají pocit, že i přes všechno ubližování, agresora stále milují a věří, že se změní. Nebo se vrátí kvůli dětem. Mají strach, že zůstanou v péči agresora – anebo – jak často agresor hrozí, děti zabije (Kahoun a kol., 2011).

1.2.2 Stockholmský syndrom

Aby bylo snadnější pochopit vztah oběti a agresora, Ochberg (1982) (in: Vargová a kol., 2008) jako první popsal tzv. Stockholmský syndrom. Uvádí, že se jedná o emocionální pouto vzájemné závislosti mezi agresorem a obětí, přičemž se toto pouto rozvíjí, pokud někdo ohrožuje něčí život, ale nedojde k zabití. Potřeba přežít je mnohem silnější jak nenávisť k agresorovi. Voňková a Huňková uvádějí (in: Cimrmannová a kol., 2013), že stockholmský syndrom byl poprvé popsán v 70. letech. Tehdy byla ve Stockholmu přepadena banka útočníky, kteří několik dní zadržovali rukojmí. Během několika dní však mezi útočníky a rukojmími vznikl překvapivý vztah. Došlo k silnému emocionálnímu vztahu ze strany rukojmích. Projevem syndromu je snaha identifikovat se chováním násilníka. Oběť tak podvědomě chrání svůj život.

Oběť si mnohdy neuvědomuje násilí, které prožívá, a vnímá agresora v pozitivním světle jako někoho hodného, dokonce jako někoho, kdo ji zachránil. Pokud

chceme hovořit o Stockholmském syndromu jako takovém, je nutné, aby splňoval určitá kritéria:

- a) Pachatel vyhrožuje oběti zabitím, přičemž hrozí, že je schopný tento čin vykonat.
- b) Oběť nemůže uniknout a její život je závislý na agresorovi.
- c) Oběť je v izolaci od okolí, nemá pohled na situaci od jiných osob, ale pouze od agresora.
- d) Pachatel se ve světlých chvílích projevuje jako laskavý.

Teorie Stockholmského syndromu byla aplikována v problematice domácího násilí. Mnohdy vysvětluje, proč týrané ženy snášejí násilí, co je vede k tomu zůstat a žít v něm (Vargová a kol., 2011).

1.2.3 Charakteristika násilné osoby

Ze statistik vyplývá, že domácí násilí ve většině případů páchají muži. Dle výsledků organizace Bílý kruh bezpečí je 98% útoků ze strany mužů. Z výsledků je také patrné, že ženy páchají násilí na mužích v naprosto výjimečných případech. Uvádí se 1,1%, přičemž se převážně jedná o sebeobranu (Kahoun a kol., 2011).

Čírtková uvádí (in: Ševčík a kol., 2011), že *„většina mužů (80%) není násilná, 12% tvoří občasní zneuživatelé a pouze 8% mužů spadá do kategorie chronických domácích násilníků.*

Je velmi těžké určit typický profil pachatele. S nejvyšší pravděpodobností to ani určit nelze, protože každý z pachatelů má jiné vzdělání, pracovní postavení, pochází z odlišné sociální vrstvy a je odlišného či žádného náboženského a politického vyznání.

Je důležité zmínit, že u násilníků se často objevuje tzv. *fenomén dvojí tváře*. Jedná se o to, že násilník na veřejnosti působí vyrovnaným, nenásilným, klidným dojmem jako milující otec od rodiny, kdežto v soukromí působí dojmem zcela odlišným. Rodinu šikanuje, napadá ji jak slovně, tak fyzicky. Takovéto chování si

veřejnost, která násilníka zná jako milujícího, milého, hodného, sympatického muže, dokáže jen stěží představit. Okolí se totiž násilník jeví v tom nejlepším světle (Kahoun a kol., 2011).

Ševčík uvádí, že násilného chování se dopouštějí převážně muži, kteří: (srov. Hafen, Frandsen, 1985, s. 241)

- a) vyrostli v násilných domácnostech. Jedná se o muže, kteří se pravděpodobně v dětství sami stali obětí násilí, nebo násilí, které se odehrávalo, v jejich rodině přihlíželi.
- b) jsou silně majetnickí a žárliví. Muži, kteří mnohdy žijí v představě, že jejich manželce, partnerce, dceři někdo věnuje větší pozornost, přičemž ženy agresora nejsou schopny přesvědčit o opaku, a to i přesto, že muži monitorují každý jejich krok, kontrolují mobilní telefon, poštu a většinou přesně vědí, kde se žena v daný okamžik nachází.
- c) vyznávají „tradiční“ hodnoty a rozdělení generových rolí. Zastávají názor, že muž má právo bít ženu, že muž je ženě nadřazený a je potřeba ženu „občas profackovat“. Násilí, které páchají, jim přijde zcela běžné, přirozené a dle jejich názoru rozhodně nevykazuje známek něčeho nevhodného, nebo dokonce nepřijatelného. Pro tyto muže je násilí součástí běžné mužské role.
- d) mají násilné sklony. Násilí, které vykonávají, chápou jako prostředek k řešení problému. Zastávají názor, že vše lze vyřešit ručně – stručně. Rádi se věnují různým bojovým sportům nebo střelbě a ubližování domácím mazlíčkům jim není cizí.
- e) vykazují problematické sexuální chování. Sex nevnímají jako láskyplný kontakt mezi mužem a ženou, ale jako akt moci, při kterém mohou ukázat svoji dominanci, nadřazenost, mužnost.
- f) se chovají jako malé dítě. Touží, aby o ně bylo pečováno, postaráno. Následně se však za tuto svoji touhu stydí a vnímají ji jako slabost. Mají vztek sami na sebe, ale vybíjí si ho na ženě.
- g) nejsou schopni přijmout zodpovědnost. Za své nedostatky a nedokonalosti obviňují druhé osoby.

Agresori se většinou vyznačují nízkou kontrolou impulzivity. Občas jsou popisováni jako „časovaná bomba“. Agresivní chování konají i v případě, že se jedná o pouhou maličkost, avšak neváhají násilí použít. Jiní agresori mohou být opační, odlišní a sice tak, že své agresivní chování plánují a promýšlejí delší dobu. Svoje chování zvažují a přesně vědí, co bude následovat (Kahoun a kol., 2011).

1.3 Dítě a domácí násilí

1.3.1 Vliv domácího násilí na dítě

Velká část naší společnosti je přesvědčena, že dětství je tím nešťastnějším obdobím v životě. Bohužel ne všem se při slově dětství vybaví krásné vzpomínky. Jsou zde i tací, kteří nevyrostali v harmonickém prostředí a neví, co je to mít klidný domov.

V průběhu života se můžeme setkat se situacemi, které mohou být velmi psychicky náročné. Mohou narušit prozatím nerušený vývoj nebo prožívání určité etapy života. Následky nepříznivé zásahy se mohou stát o to víc devastující, čím dříve nás podobné situace postihnou. Sílu jejich dopadu bezesporu ovlivňuje to, jaké máme možnosti jim čelit (Vargová a kol., 2008).

Dítě v raném vývoji potřebuje vidět a pociťovat matku a otce jako šťastné lidi, se kterými se může bez problému identifikovat. Není jednoduché, ba zcela nemožné se identifikovat s matkou, která si často stěžuje na otce, která pláče, či s otcem, který je opilý, ukřičený, označuje matku nevhodnými jmény a fyzicky ji napadá (Matějček, Dytrych, 2002).

Dítě, které žije v nevyrovnané rodině, vidí, jak otec ubližuje matce a pochopitelně velice trpí. Přihlíží nadávkám, kopancům, pohlávkům. Vidí, jak matka pláče, jak se snaží utéct nebo jak se k situaci staví rodina a příbuzní. Dítě přihlíží tomu, jak jejich nejbližší – rodiče – nemají svůj život pod kontrolou a to jim pochopitelně nahání strach a znepokojení. V mnoha případech se stává, že pokud je matka zneužívána, dítě není jenom pozorovatelem, ale také se stane obětí (Bruskotte, 2008).

Dle Ševčíka a kol., (2011) může být u dětí, které vnímají situaci domácího násilí, silně ovlivněn jejich vztah vůči rodičům. Mohou být k rodiči konajícím násilí loajální, jindy s ním naopak zcela odmítají komunikovat. Tato negativní vazba mezi rodičem a dítětem lze hodnotit jako narušení jejich vzájemného vztahu.

Mátel (2009) (In: Ševčík a kol., 2011) uvádí, že dopady, které má domácí násilí na dítě, se projevují v tzv. duplikačních principech, (tzn. v přenesených vzorcích chování). Znamená to, že děti, které přihlíží páchanému násilí, se jej naučí považovat za přijatelný způsob chování. Nachází se tedy riziko, že se v dospělosti identifikují s rolí násilníka a také se jím stanou.

Dle Buskotte (2008) záleží na několika jevech, jaký dopad bude mít násilí na dítě. Především záleží, jak je dítě staré, jaký má charakter, temperament, jaký má vztah k rodičům. Záleží také na tom, s jakým typem domácího násilí se setkává. Některé dítě reaguje na tuto situaci mlčením, jiné naopak křičí, pláče a je neklidné. Další z dětí se po konfliktu snaží matku utiшит, pomohou ji třeba uklidit nepořádek, který mohl vzniknout po hádce. Naopak některé děti se chovají, jako by žádné násilí neproběhlo, zkrátka tak, že se nic nestalo.

Dle Vargové a kol., (2008) se rodina od pradávna považuje za nejstarší lidskou společenskou instituci, přičemž je základní stavební jednotkou každé společnosti. Matoušek (1997, s. 8) in (Vargová a kol., 2008) uvádí, že: „*Rodina existuje především proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti*“.

Za předpokladu, že se dítě setkává s domácím násilím v delším časovém intervalu, objevuje se velké riziko, že se na něm celá tato situace negativně podepíše. Objevují se děti, které mnohdy trpí nespavostí, mají noční můry, jsou přecitlivělé. Dále mohou mít problémy s pozorností, což může nepříznivě ovlivnit jejich školní výsledky. Některé děti mohou být agresivní vůči svým sourozencům, nebo kamarádům či mohou odmítat a bránit se citovým záležitostem, které nabízí rodiče. Děti se s celou situací musí vyrovnat nejen emocionálně, ale také mentálně. Situaci se snaží pochopit a porozumět jí. Často se zamýšlejí nad tím, co se u nich doma děje, hledají vysvětlení a rozvíjí svoji fantazii. Mnoho dětí dojde k vysvětlení, že vlastně oni jsou jádrem celého problému, že oni mohou za to, co se děje. Mají velice silné a neopodstatněné pocity

viny, přičemž si myslí, že agrese u otce vyvolalo jejich špatné chování, špatný prospěch ve škole, nesplněné povinnosti nebo neuklizené hračky. Malé děti mají egocentrický pohled na svět. Z toho důvodu vztahují chování a jednání rodičů na sebe. Proto násilí v rodině vnímají pouze jako jejich vlastní chybu. Všechny tyto situace vypovídají o tom, kolik síly dítě stojí vyrovnat se s touto situací (Buskotte, 2008).

Dle Ševčíka a kol. (2011) se u dětí, které jsou dlouhodobě přítomné u incidentů domácího násilí, mohou kromě zhoršeného chování a prospěchu rozvinout psychické poruchy, např. deprese, stresové reakce, krizové a posttraumatické stavy. Děti, ať jsou přímými či nepřímými svědky domácího násilí, mohou mít stejné symptomy, jako děti se syndromem CAN (tj. syndrom týraného a zneužívaného dítěte).

Děti, které bývají přítomni u domácího násilí, se permanentně snaží zabránit problémům, jsou ve střehu a pod velkým tlakem. Nemají prostor pro hezké, pozitivní myšlenky nebo zážitky. Některé děti, převážně však dívky, se snaží pocity viny vykompenzovat tím způsobem, že převezmou organizační záležitosti v rodině, v celé domácnosti a mnohdy i za výchovu svých mladších sourozenců. Děti často mají potřebu si o svém problému promluvit s někým dospělým, který je schopen pomoci jim pochopit celou situaci a vyrovnat se s ní (Buskotte, 2008).

1.3.2 Domácí násilí z pohledu práv dětí

Dětství je v mnoha kulturách považováno za období, kdy by měl být jedinec obzvláště chráněn. Práva dětí se vyvíjela a stále se vyvíjí řadu let. Tento proces není dovršený, jelikož v mnoha zemích jsou práva dětí velice hrubě porušována.

K intenzivnímu zájmu o dítě dochází zhruba od počátku 20. let, zejména však po 2. světové válce. Prvním mezinárodním dokumentem, kodifikujícím práva dítěte, je Úmluva o právech dítěte. Byla schválena dne 20. 11. 1989 (Vargová a kol., 2008).

Prokop (2010) (in: Vargová, 2008) uvádí, že: *„Úmluva o právech dítěte je nástrojem k prosazování pomoci dětem ohroženým, strádajícím a trpícím, týraným fyzicky i duševně a chrání práva dítěte jako lidské bytosti. Hlavními principy jsou blaho*

a nejvyšší zájem dítěte. Zajišťuje právo dítěte na vyváženost ochrany a seburčujících práv v každé etapě jeho vývoje“.

Velkou roli v systému péče o dětské oběti domácího násilí mají orgány OSPOD. Úkolem orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) je chránit práva dítěte na nepříznivý vývoj a řádnou výchovu, na ochranu oprávněných zájmů dítěte, vč. ochrany jeho jmění. Tuto úlohu konají v oblasti domácího násilí obecní úřady u obce s rozšířenou působností (Ševčík a kol., 2011).

„Legislativní rámec pro činnost OSPOD nalezneme hlavně v následujících právních předpisech: úmluva o právech dítětem zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím (Ševčík a kol., 2011).

1. 4 Mýty a předsudky veřejnosti

Dle odborníků, kteří se zabývají touto problematikou, ve společnosti stále převládá řada názorů, mýtů, které značně znesnadňují pozici oběti a naopak pomáhají násilníkům. Rozšířené předsudky naší společnosti brání ženám, aby otevřeně hovořily o tom, co zažily nebo stále zažívají, a vedou k jejich další viktimizaci (Vargová a kol., 2008).

Ve společnosti převládá obecně zakořeněný pocit, že domácí násilí se dotýká pouze „té dané“ rodiny a že celá záležitost je pouze věcí „těch dvou“. Stále platí, že naše společnost se staví k problematice domácího násilí odmítavě (Kahoun a kol., 2003).

Dle Buskotte (2008) bývá domácí násilí v naší společnosti bohužel obhajováno a vysvětlováno tím, že ženy by měly být těmi podřízenějšími a že pokud muž uzná za vhodné, může na záchranu své vůdčí pozice využít fyzického násilí. Mezi nejčastější mýty, které uvádí Buskotte patří, že domácí násilí se stává jen málokdy, a to u

nevzdělaných a sociálně slabších osob. Muži za domácí násilí nemohou, jelikož jsou často přepracovaní nebo unavení, a žena přece mohla něco udělat, aby situace nebyla vyhrocená, a ne násilníka ještě provokovat (Buskotte, 2008).

Mezi nejčastější mýty dle Vargové (2008, s. 19) patří:

- „Partnerské násilí je soukromá záležitost, do které by se okolí nemělo míchat“.
- „Partnerské násilí se týká jen několika lidí“.
- „K partnerskému násilí dochází jen v nižších společenských vrstvách“.
- „Partnerské násilí jsou jen drobné neshody“.
- „To není násilí, je to jen hádka“.
- „Příčinou násilí je alkoholismus partnera“.
- „Ženy muže k násilí vyprovokovaly“.
- „Situace není tak strašná, jinak by žena odešla“.

Buskotte (2008, s. 23-25) navíc uvádí tyto mýty a předsudky veřejnosti:

- „Jsou na sebe zlí, protože milují usmířování“.
- „Všechno má svůj důvod, aneb asi ho vyprovokovala“.
- „V manželství to prostě někdy skřípe“.
- „Vždyť si toho muže přece vybrala sama“.

Ve svých výzkumech Buriánek a Pikálková (2013) vyvracejí některé mýty o domácím násilí, např. že vzdělání oběti nehraje v domácím násilí téměř žádnou roli. Na druhou stranu z výzkumu vyplývá, že velikou roli v domácím násilí hraje sociální statut oběti. U nezaměstnaných žen je pravděpodobnost násilí až 3x větší, než u žen zaměstnaných.

Dle Buskotte (2008) bychom mýty a předsudky, které souvisí s násilím páchaném na ženách, neměli v žádném případě podceňovat. Nejsou totiž ani zdaleka nevinné, neškodné, nebo nedůležité, jak se ze začátku může zdát. Ovlivňují totiž naše vnímání násilí na ženách, postavení naší společnosti k tomuto fenoménu a pozici osoby ohrožené domácím násilím a pachatelem.

1.5 Stalking

1.5.1 Vymezení pojmu stalking

Stalking, neboli pronásledování, lze definovat jako stav, který nastává po ukončení vztahu. Nejčastěji tedy při rozvodu, rozchodu (Hirigoyen, 2002). Ukončení vztahu avšak bohužel pro mnoho žen neznamená konec násilí. Často se stává, že muž po rozchodu ženu začne pronásledovat (Buskotte, 2008). Pronásledování je mnohokrát doprovázeno vyhrožováním nebo také doplněno vlastním fyzickým násilím, přičemž je vysoká pravděpodobnost, že stalking na ženě zanechá psychické a zdravotní následky (Vargová, 2008).

Buskotte definuje stalking následujícím způsobem: *„Pachatelé bombardují svou oběť dopisy, e-maily, SMS zprávami často celý den a celou noc. Neustále volají, nechávají na záznamníku podivné vzkazy – ať už s vyznáním lásky a prosbami, nadávkami a výhrůžkami či sexuálními fantaziemi. Stojí před domem, sledují svou oběť např. při cestě z práce třeba ze vzdálenosti jednoho metru. Neustále monitorují její byt, dávají za stěrače auta lístečky se vzkazy. Mnozí pachatelé ničí majetek oběti: stříkají vzkazy na fasády jejich domů, propichují jim pneumatiky. Snaží se vniknout do jejich bytů či domů, ubližují domácím mazlíčkům a dokážou je i zabít“.*

Pronásledování může vést ke změně života v mnoha oblastech. Ženy často musí změnit své návyky, zaměstnání, bydliště a známé (Buskotte, 2008). Signály, že rozchod mohou doprovázet komplikace, může potenciální oběť vycítit už během vztahu. Varovným signálem jsou bezesporu majetnicko-vlastnické projevy mezi partnery, žárlivost, snaha o manipulování ženy a kontrolování jejího pohybu včetně kontaktu s druhými osobami. Ostražitost ženy by měla vzbudit pedantské chování agresora v průběhu vztahu (např. bazírování na milimetry přesném umístění šamponu v koupelně), kdy při nedodržování následuje trest za údajné provinění. Dalším nápadným signálem budoucího stalkera je vyhýbání se běžným sociálním kontaktům, včetně minimálního kontaktu se svou širší rodinou (Čírtková, 2011).

Stalking může trvat několik týdnů, měsíců či dokonce let. Pronásledována může být nejen žena, ale i její rodina a přátelé. Problematika pronásledování se v České republice řeší pomalu. V poslední době převážně díky médiím, které poukážou na některé případy – často na ty, které skončí smrtí. Vyhrůžování, pronásledování, útoky, zastrašování je obvykle řešeno pouze v rámci přestupkového řízení, přičemž na straně pachatele nehrozí za jeho chování postih a na straně obětí chybí účinná ochrana. Na rozdíl od našeho státu, v USA řeší pronásledování specifickou právní úpravou skoro všechny státy. Oběť v těchto státech může požádat o vydání tzv. ochranného opatření požádat přímo soud. Délka těchto opatření se liší stát od státu. Pokud dojde k porušení zákazu kontaktování, hrozí pachateli peněžité pokuty nebo nepodmíněný trest. Mnoho pachatelů využívá jako prostředek k pronásledování a kontaktování oběti děti. V těchto případech je důležité opatření, které omezuje možnost pachatele dále kontrolovat a kontaktovat oběť. Je nezbytné mít na paměti, že se nejedná o záměrné přerušování kontaktu dítěte s rodičem, nýbrž zajištění bezpečí pro oběť a zamezení kontaktování (Vargová, 2008).

1.5.2 Právní ochrana před stalkingem

Věci, které činí stalker své oběti, jsou protizákonné. Nejčastěji se jedná o ničení majetku oběti, narušení soukromí oběti za předpokladu, že stalker vnikne na do domu, bytu, na zahradu, nebo na soukromý pozemek oběti. Je nezbytné neopomenout právní přestupky, které mohou doprovázet pronásledování, např. pomlouvání, urážení, napadení, obtěžování a omezování osobní svobody oběti. Všechny uvedené činy jsou trestné, avšak stalking samotný v České republice postrádá právní oporu. Ženy, které se staly obětí pronásledování, se mohou obrátit na Policii ČR a využít důkazy, které si v průběhu pronásledování zajistily. Oběť může podat na pachatele žalobu za ničení osobního majetku, urážení, pomluvy (Bruskotte, 2008).

1.6 Pomoc obětem domácího násilí

1.6.1 První kontakt s obětí

Oběť žádá pomoc nejčastěji v takovém případě, kdy se cítí napadena nebo ohrožena takovým způsobem, že byla ohrožena na životě, popř. pokud byla ohrožena na psychickém zdraví. Pracovník, který se setkává s obětí domácího násilí, by měl být trpělivý, měl by mít pro oběť vyhrazený čas, aby se mohla vyprávět a svěřit s tím, co ji trápí. Pracovník by mohl být prvním člověkem, kterému se oběť svěřila, zejména proto by měl mít na paměti, že dlouhodobé násilí, které ji potkalo, se odrazilo na jejím chování, prožívání a jednání, které navenek může působit nelogicky a nevěrohodně. Při prvním kontaktu s obětí je důležité zajistit si vhodné prostředí, bez přítomnosti dalších osob. Je vhodné vést strukturovaný rozhovor, tzn. určit si délku, dohodnout se na ni a dodržet ji. V některých případech není žena schopna svěřit se o násilí, které je na ni páčáno. Za předpokladu, že má pracovník podezření, neměl by se obávat o tomto tématu hovořit. První kontakt je důležitý především k navázání důvěry, zjištění a zmapování situace, a v neposlední řadě ke zprostředkování kontaktu na specializovaná pracoviště, která ženě pomohou (Bednářová a kol., 2009).

1.6.2 Ochrana před domácím násilím

Žena, která se setkává s domácím násilím a chce s ním jednou provždy skoncovat, se může spolehnout na podporu ze strany státu (Buskotte, 2008). Jisté je, že pokud oběti nepomůže někdo zvenčí, nemůže z rozjetého vlaku domácího násilí vystoupit, stejně tak nevystoupí pachatel. Oběti chybí síla a pachateli zájem (Čírtková a kol., 2002) Domácí násilí není soukromou záležitostí, jak si někteří mohou myslet Naopak. Jak policie, tak státní orgány jsou povinni případy domácího násilí řešit (Buskotte, 2008).

„Přijetím zákona č. 135/2006 Sb., jímž se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen zákon na ochranu před domácím násilím), se ČR zařadila mezi státy EU, které mají ve svém právním řádu komplexně opravenou ochranu ohrožených osob před domácím násilím“ (Ševčík a kol., 2011).

Ochranu před domácím násilím v České republice tedy spravuje zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím, spolu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V České republice je ochrana před domácím násilím založena na principu ochrany oběti domácího násilí, a sice v jejím přirozeném prostředí, tzn. ve společné domácnosti, kterou obývala s agresorem. Právní úprava stojí na třech základních, vzájemně spolupracujících pilířích: Policie ČR, intervenční centra a soud (Ševčík a kol., 2011).

„Právo na ochranu před domácím násilím nový občanský zákoník omezuje na osoby, které s odpůrcem sdílejí tzv. rodinnou domácnost, a to za předpokladu, že základ rodinné domácnosti tvoří manželé nebo bývalí manželé (§ 751 odst. 1, § 753 NOZ). Gramatickým výkladem ust. § 751 - § 753 NOZ tedy musíme uzavřít, že ochrany před domácím násilím nepožívají lidé žijící v družském poměru, ani členové jejich domácností, včetně dětí narozených z nemanželského poměru“ (Svoboda, 2004).

Dle Svobody (2004) je však takový výklad systematicky neudržitelný, jelikož český právní řád apeluje na zásadě, že všichni jsou si vzájemně rovni. Z tohoto důvodu se Svoboda přiklání k závěru, že ochrana před domácím násilím je poskytnuta komukoliv, kdo je jakožto člen domácnosti vystaven domácímu násilí.

1.6.3 Policie ČR

Každý den je policie volána k mnoha případům tzv. „narušení občanského soužití“. Může se jednat o hádky, rozbíjení nábytku nebo fyzické napadení. Dle závažnosti a následků se může jednat o spáchání přestupku či trestného činu (Policie ČR, cit. 2015).

Policie je orgánem, na který je možno se obrátit 24 hodin denně, přičemž je povinný proti pachateli zakročit. Je důležité se neostýchat a nebát se uvědomit policii na lince 158 o domácím násilí. Možnost obrátit se na policii je tu vždy, ať už telefonicky, nebo osobně. Za předpokladu, že je policie přivolána na místo činu (na místo případu fyzického napadení) má právo ke vstupu do bytu i bez povolení majitele či oficiálního nájemce. Také má právo vyslechnout všechny osoby a svědky domácího násilí. Policie se při vstupu do bytu snaží situaci nejprve zmapovat, vyhodnotit, poté rozhodne o dalším řešení problému. Vyslechne ohroženou osobu, v tomto případě oběť. Poté vyslechne i osobu podezřelou. Policie má také pravomoc vykázat pachatele z bytu a uložit zákaz vstupu na dobu 10 dnů a zabránit mu v přístupu (Bruskotte, 2008).

„Vykázání je postaveno v zákoně tak, že pokud lze na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu či z domu společně obývaného s útokem ohroženým jedincem, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat dokonce v jeho nepřítomnosti (Ševčík a kol., 2011).

1.6.4 Soud

Jeden z důležitých institutů na prevenci před domácím násilím je typ předběžného opatření, které je nařízené soudem podle § 76b zákona č. 99/1963Sb., občanský soudní řád. Cílem zmíněného opatření je zajistit ochranu osoby ohrožené domácím násilím a ochranu společného obydlí, ve kterém docházelo k domácímu násilí.

Ohrožená osoba by měla soud využít jako druhý orgán po Policii ČR, který jí zajistí ochranu před pachatelem. Podání návrhu na vydání předběžného opatření je důležité podat v desetidenní lhůtě, která je nastavená Policií ČR. Tím je zajištěno prodloužení lhůty z deseti dnů na dobu do posouzení návrhu (Ševčík a kol., 2011).

Pro vydání předběžného opatření je ze strany oběti potřeba předložit listiny nebo prohlášení, ze kterého bude vyplývat, že život, zdraví, svoboda, nebo lidská důstojnost ohrožené osoby jsou ohroženy násilníkem. Jako takovýto doklad poslouží zpráva Policie ČR (Svoboda, 2014).

1.6.5 Organizace pomáhající obětem domácího násilí

Krizová intervence

Krizovou intervencí lze charakterizovat jako metodu práce s klientem nacházejícím se v situaci, která je pro něj zátěžová, nepříznivá, nebo ohrožující. Krize je vyvrcholení nějakého děje, který směřuje k neodkladné a důležité změně. Je to situace, která zapříčiňuje změnu v životě a tím vyvolává stav nerovnováhy, ohrožení a stresu. I přesto, že je krize subjektivně ohrožující situace, bez její přítomnosti nelze dosáhnout životního posunu, zrání (Kahoun a kol., 2007).

Podněty, které jsou příčinou krize, lze dle Bednářové a kol., (2009) rozdělit do 3 základních oblastí:

- Ztráta (úmrtí blízké osoby, rozvod, rozvrácené manželství, potrat, narození postiženého dítěte apod.).
- Změna (zaměstnání, zdravotního stavu, finančního stavu).
- Volba (mezi stejnými kvalitami či ambivalentní volba).

U obětí násilí se tyto podněty sčítají, nebo dokonce mohou působit současně. Akutní krizi pak může vyvolat extrémní, silný, náhlý, intenzivní zážitek.

Krizová intervence je odborná práce s člověkem, který je v akutní krizi. Může být poskytována po telefonu nebo tváří v tvář. Oběť může vystupovat v anonymitě. Cílem krizové intervence je navázání důvěry, zmapování situace, zajištění bezpečí oběti, zajištění ošetření a zmírnění fyzické bolesti, podpoření a povzbuzení oběti, navržení kroků, které vedou k řešení problému (Bednářová a kol., 2009). Kahoun a kol.,

(2007, s. 210) uvádí, že „cílem je ohraničit akutní krizový stav a snížit jeho intenzitu, aby nedošlo ke zhoršení, případně k tragickým následkům“.

Azylové domy

Za předpokladu, že se osoba necítí doma v bezpečí, může využít služeb, které nabízí azylové domy. Azylové domy nabízí ochranu, bezpečí, podporu a jistotu. Je zde možnost ubytování a fyzického i psychického odpočinku (Buskotte, 2008).

Intervenční centra

Intervenční centra mají nezastupitelnou roli v systému pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Smyslem těchto center je pomoci ohroženým osobám v krizové situaci, ve které se nachází, a pomoci jim navrátit se do běžného života. Intervenční centra poskytují psychologickou a sociálně právní pomoc. Zahrnují především socio-terapeutické činnosti – krizovou intervenci, poradenství, psychologickou a emoční podporu a také pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (Ševčík a kol., 2011).

Cílem intervenčního centra není dostat se do soukromí oběti, ale zajistit co nejefektivnější pomoc a stabilizaci oběti. Některým obětem pomůže už to, že se mohou vypovídat (Buskotte, 2008).

Poradenství a telefonní linky pro osoby ohrožené domácím násilím

Osoba, která se stala obětí násilí, se může obrátit na různé organizace, které jí poskytnou pomoc, např. poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, občanské poradny aj. Dalšími institucemi mohou být DONA linka, ROSA (Buskotte, 2008). O tom, zda linky důvěry kontaktovat či nikoli, mnoho klientů často dlouze přemýšlí. Pro

spoustu klientů, kteří volají poprvé, jsou linky důvěry něco, co neznají, s čím nemají zkušenosti. Pracovníci linky důvěry by si měli toto uvědomovat a klienta podpořit již v počáteční fázi hovoru (Špatenková a kol., 2011).

Tyto služby jsou pochopitelně bezplatné a některé ze zmíněných organizací poskytují služby nepřetržitě. Specializované pracovnice, které jednají s ohroženými osobami, se jim vždy snaží pomoci a co nejlépe a nejrychleji se vyrovnat s traumatizujícím zážitkem. Ženy jsou pracovníci dobře informovány o způsobu a o podobě trestního oznámení. Také je jim vysvětlen pravděpodobný průběh celého procesu. Současně se snaží s postiženou osobou probrat všechna pro a proti. Pracovníci, kteří poskytují pomoc, nemají právo cokoli činit bez svolení postižené osoby. Poradenství může probíhat i anonymně (Buskotte, 2008).

2 Cíl výzkumu a hypotézy

2.1 Cíl výzkumu

Cílem mé bakalářské práce je zjistit názory a postoje vysokoškolských studentů, bydlících v Českých Budějovicích, na oběť domácího násilí. Důvodem vymezení tohoto cíle bylo zjistit, jak oběť domácího násilí vnímá nejvzdělanější část populace.

2.2 Hypotézy

H1: „*Vysokoškolští studenti jsou přesvědčeni, že oběti domácího násilí iniciují agresora k domácímu násilí*“.

H2: „*Oběti domácího násilí vnímají vysokoškolští studenti jako hloupé a nevdělané*“.

2.3 Operacionalizace pojmů

Vysokoškolský student – vysokoškolským studentem je fyzická osoba, která splnila podmínky k přijetí ke studiu stanovené vysokou školou, a nyní se v rámci akreditovaného studijního programu vzdělává (Průcha, Veteška, 2012).

Oběť domácího násilí – nelze přesně charakterizovat typickou oběť domácího násilí. Oběťmi se stávají ženy různého vzdělání, věku, sociálních vrstev, různé barvy kůže, různé víry a různého politického vyznání. Na obětech je konáno násilí psychické, fyzické, ekonomické, sexuální nebo kombinace těchto forem (Kahoun a kol., 2003).

Agresor domácího násilí – typického agresora nelze přesně určit. V České republice i v zahraničí jsou agresori nejčastěji mužského pohlaví. Jsou různě vzdělaní,

z různých sociálních vrstev, různého náboženského vyznání, věku a politického smýšlení. Tito muži se dopouštějí násilí na svých manželkách, přítelkyních či bývalých partnerkách (Kahoun a kol., 2003).

3 Metodika výzkumu

3.1 Použité metody

V bakalářské práci jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu. Metodický postup vychází z terénního šetření formou dotazování za použití sémantického diferenciálu.

Sémantický diferenciál lze charakterizovat jako specifickou techniku, která stojí na pomezí psychologie a sémiotiky (Sedláková, 2014). Je účinným nástrojem pro zjištění stereotypních představ a předsudků. Pomocí této techniky je možné převádět do kvantitativní podoby například vnímání či subjektivní představy. Získaná data následně umožňují měřit a vzájemně porovnávat subjektivní vjemy (Kozel, 2006). Principem sémantického diferenciálu je protiklad, přičemž respondent se přiklání k určitému bodu na stupnici. Výstupem sémantického diferenciálu jsou grafy, pomocí nichž je možné srovnávat názory a postoje respondentů (Johnová, 2008). Při rozdávání dotazníku jsem respondentům neustále připomínala, že všechny následně uvedené údaje jsou anonymní a že všechny zjištěné informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Tuto informaci jsem sdělila i v úvodní části dotazníku.

Jak uvádí Hendl (2006), dotazníkové šetření má mnoho výhod v podobě rychlého a snadného zjištění názorů či postojů respondentů. Velkou výhodou je také to, že dotazníky mohou být anonymní. Anonymita může z velké části podpořit ochotu respondentů k vyplnění, přičemž současně podporuje upřímnost respondentů.

Dle Dismana (2007) lze kvantitativní výzkum charakterizovat testováním hypotéz o skupinách, nikoli o jedincích. Analýza se provádí na kumulovaných datech, která obsahují mnoho jedinců. Data je možné kumulovat pouze v případě, že jsou totožná. Důležitou podmínkou je, aby alespoň stimuly byly stejné. Cíl kvantitativního výzkumu je bezesporu testování hypotéz o sociálních skupinách.

3.2 Charakteristika výběrového souboru

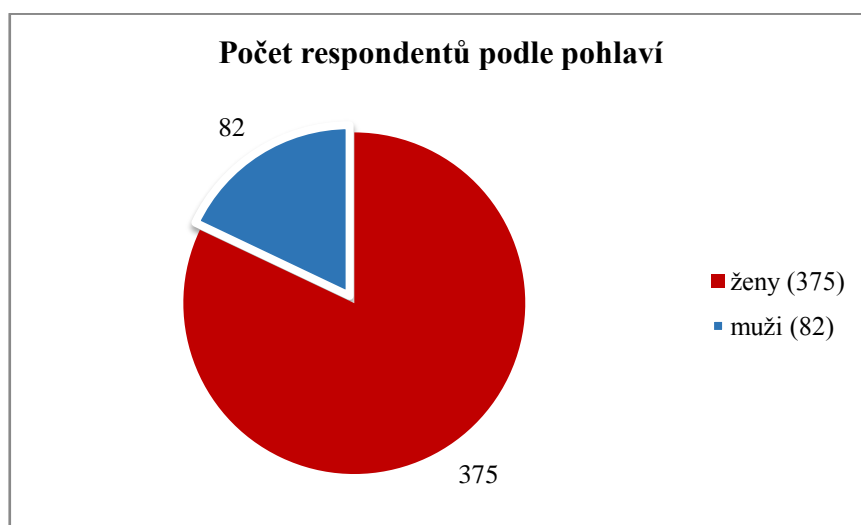
Cílovou skupinou mého výzkumu byli studenti vysokých škol, kteří bydlí v Českých Budějovicích. Do vzorku byli zakomponováni na základě kvótního a reprezentativního výběru. Celkový počet respondentů je 457. Přesněji 82 mužů a 378 žen. Dotazníkové šetření bylo realizováno od 20. 2. 2015 do 8. 4. 2015 na území téměř všech fakult Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, dále na VŠTE v Českých Budějovicích, na Masarykově univerzitě v Brně, Karlově univerzitě v Praze a VŠE taktéž v Praze. Nutno podotknout, že výzkum velice podpořili moji přátelé, kteří na těchto vysokých školách studují. Díky nim bylo o mnoho jednodušší dostat se k českobudějovickým studentům, kteří studují tyto výše zmíněné vysoké školy.

Po sesbírání jsem dotazníky vyhodnotila, poté udělala analýzu vyhodnocených dat a jejich zpracování.

4 Výsledky

4.1 Výsledky dotazníkového šetření u vysokoškolských studentů bydlících v Českých Budějovicích

Graf č. 1

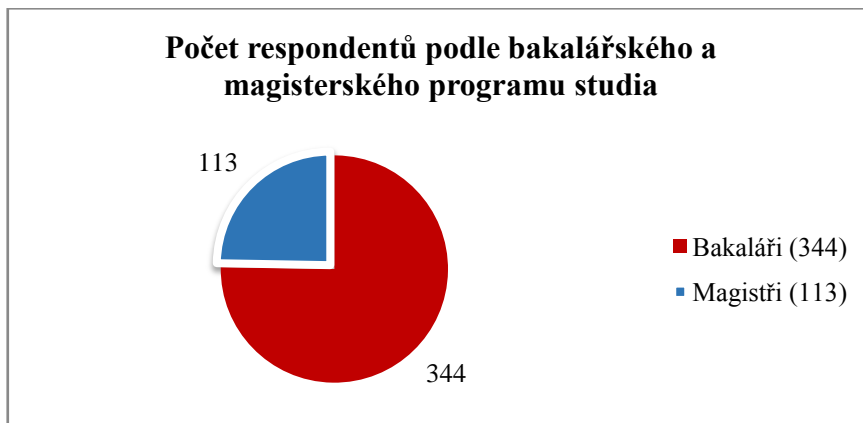

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 1. Byl proveden výzkum, kterého se zúčastnili vysokoškolští studenti bydlící v Českých Budějovicích. Celkem se výzkumu zúčastnilo 457 respondentů. Z toho byla převaha žen, kterých bylo 375 (82,7%). Naopak méně se zapojili muži, konkrétně 82 respondentů (17,9%). Muži nebyli zkrátka ochotni zapojit se do výzkumu v tak hojném počtu jako ženy. Ženy jsou ty, které se nejčastěji stávají oběťmi. Proto jsou chápavější, citlivější a nezavírají před touto problematikou oči. Vysvětlují si to tím, že tato problematika je ženám bližší, a z toho důvodu byly tedy ochotnější se do výzkumu zapojit.

Graf č. 2

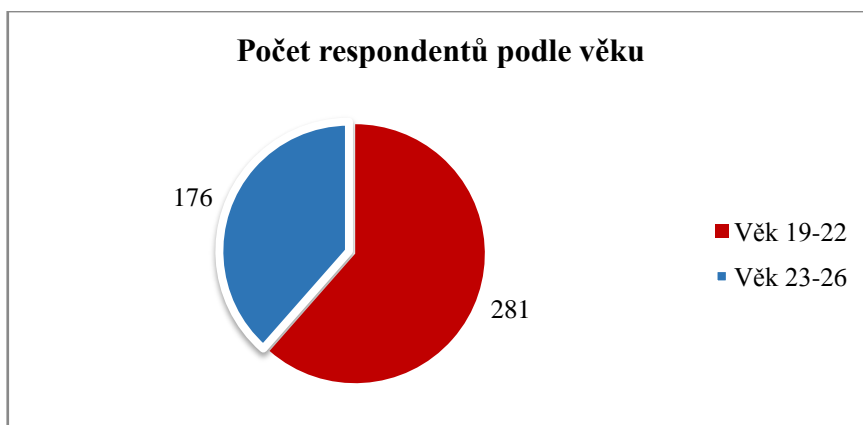

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Na grafu č. 2 je znázorněno, kolik respondentů zúčastněných ve výzkumu studuje bakalářský a magisterský program studia. Výzkumu se zúčastnili převážně respondenti studující bakalářský program. Bylo jich 344 (tj. 75,3%). Méně bylo respondentů studující magisterský program, konkrétně 113 respondentů (tj. 24,7%).

Graf č. 3

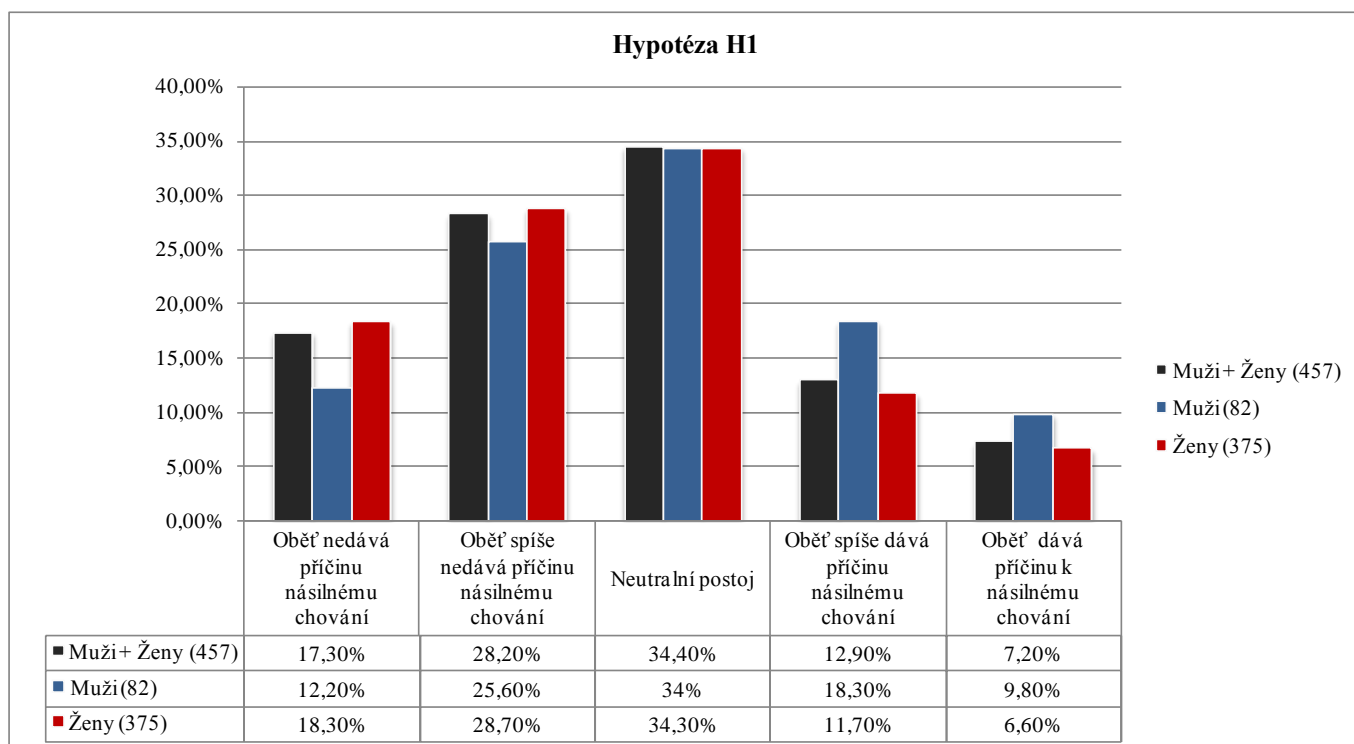

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Na grafu č. 3 je uveden věk respondentů. Větší počet tvořili respondenti ve věku od 19-22 let, bylo jich 281 (tj. 61,5%). O něco méně bylo respondentů ve věku od 23-26 let, tedy 176 (tj. 38,5%).

Graf č. 4: Pohled respondentů na oběť, zda dává, či nedává příčinu násilnému chování

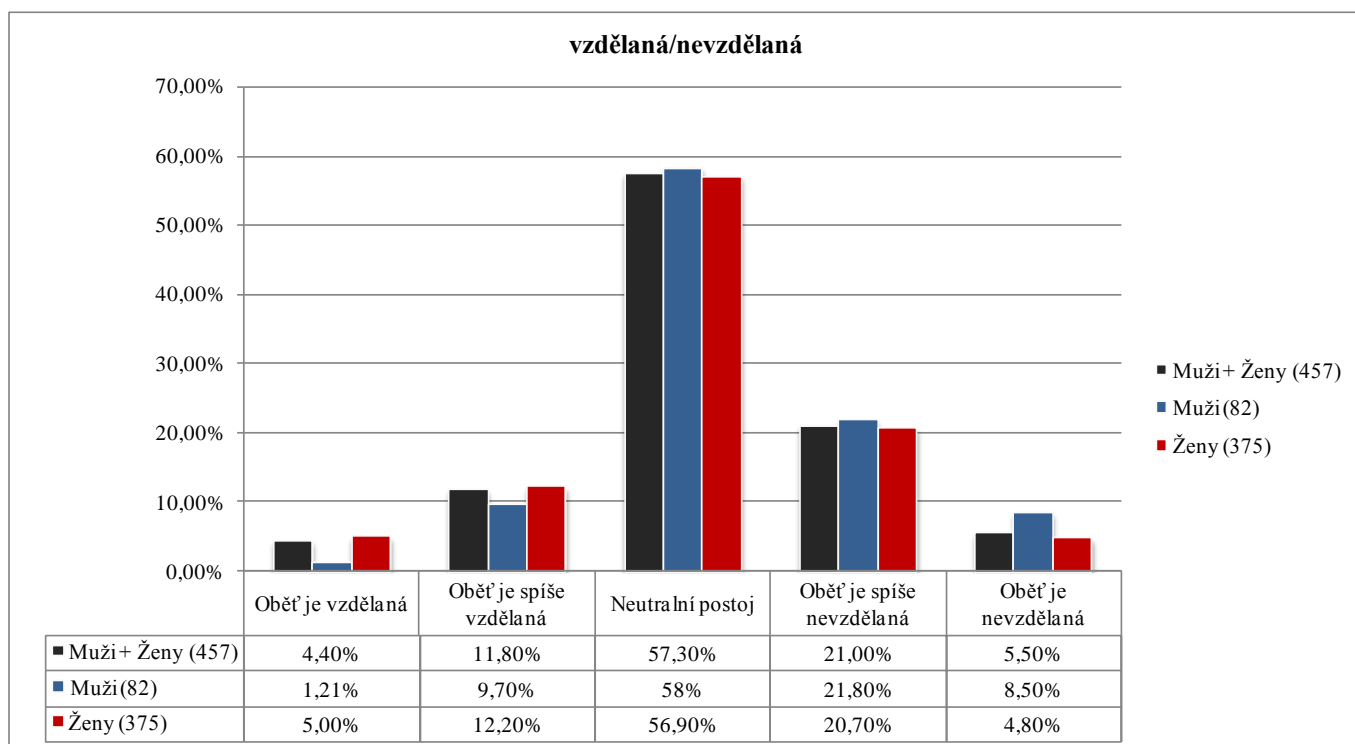
Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 4 se zaměřuje na hypotézu H1, zdali oběť dává příčinu násilí a iniciuje násilí u agresora. Pokud se podíváme na odpověď č. 1 a odpověď č. 5, tedy oběť nedává příčinu násilnému chování a oběť dává příčinu násilnému chování je zde zřetelně vidět rozdílný názor respondentů mužského a ženského pohlaví. U mužů lze sledovat, že 8/82 (tj. 9,8%) respondentů si myslí, že žena dává příčinu k násilnému chování. U žen je to pouze 25/375 (tj. 6,6%). Z toho lze usoudit, že ženy smýšlejí o oběti domácího násilí pozitivněji než muži. Pokud se podíváme na opačnou stranu odpovědí, tedy kdy oběť nedává příčinu násilnému chování situace se opakuje. Ženy opět vykazují empatictější smýšlení směrem k oběti. Což dokazuje, že 69/375 (tj.18,30%) žen kategoricky odmítá, že by oběť zadávala příčinu k násilí. U mužů je to pouze 10/82 (tj. 12,20 %).

Stejná neshoda názorů mužů a žen se objevuje i u odpovědi č. 2 a č. 4. Jedinou shodu obou pohlaví lze najít u nerozhodné odpovědi, tedy odpovědi č. 3.

Graf č. 5: Pohled respondentů na oběť jako vzdělanou, či nevzdělanou

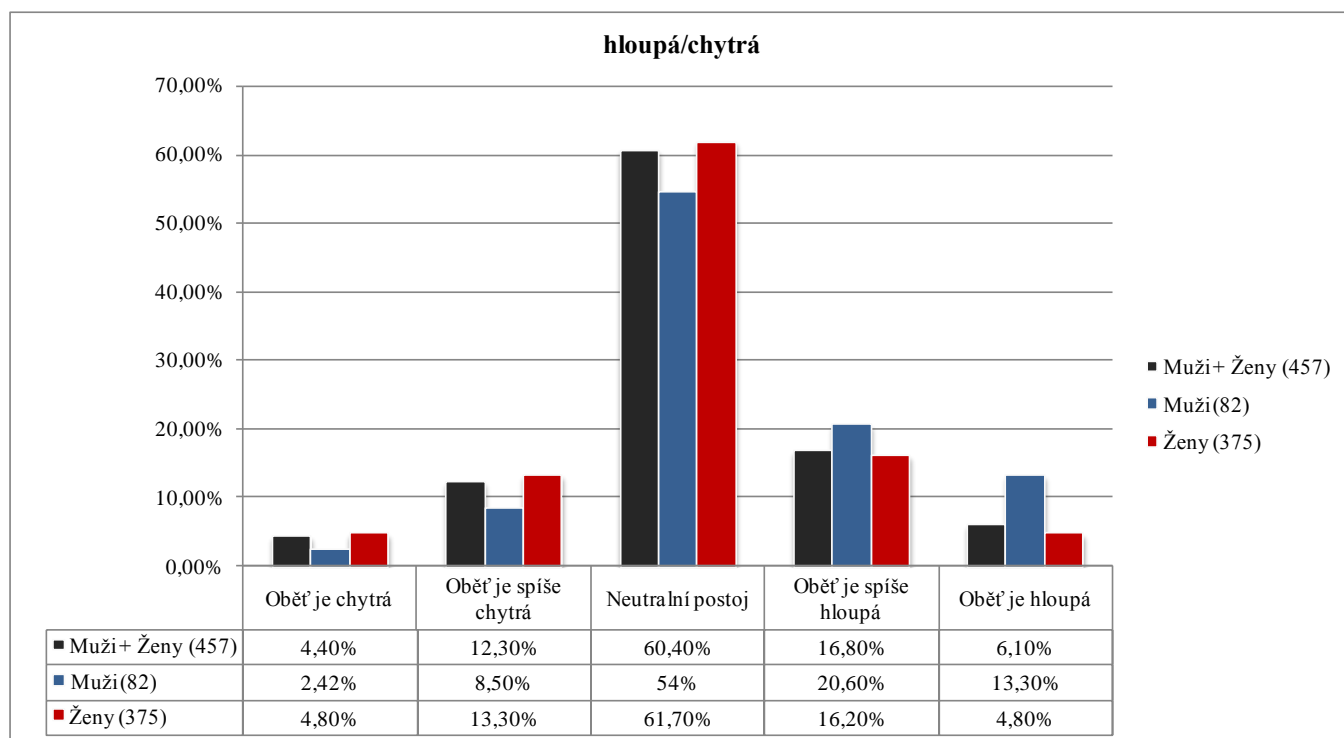
Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 5 zobrazuje pohled respondentů na oběť domácího násilí jako na ženu vzdělanou či nevzdělanou. Jak je z grafu patrné, respondenti mužského i ženského pohlaví nejvíce inklinovali k neutrální odpovědi. 48/82 mužů (tj. 58%) a 214/375 (tj. 57%) žen zvolilo neutrální postoj. Zároveň si na tomto grafu lze všimnout, že oběť vidí jako vzdělanou 19/375 (tj. 5%) žen a 1/82 (tj. 1,2%) muž. Na druhém cípu grafu lze vyčíst, že oběť vidí nevzdělanou ve větší míře muži, celkem 7/82 (tj. 8,50%) mužů, kdežto žen 18/375 (tj. 4,8%). Pohled mužů na oběť je negativnější, nežli je tomu u žen.

Graf č. 6: Pohled respondentů na oběť jako hloupou, či chytrou

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 6 znázorňuje pohled veřejnosti na oběť jako chytrou nebo hloupou. 2/82 (tj. 2,42%) muži vnímají oběť jako chytrou a 7/82 (tj. 8,50%) mužů jako spíše chytrou. Oběť vnímá jakou hloupou 11/82 (tj. 13,30%) a jako spíše hloupou 17/82 (20,6% mužů). Největší počet respondentů mužského pohlaví zaujalo neutrální postoj. Konkrétně 45/82 (tj. 54 %).

Zaměřím-li se na ženy, je zde patrné, že více žen – na rozdíl od mužů – vnímá oběť jako chytrou. Celkem 18/375 (tj. 4,80%) žen vnímá oběť jako chytrou, 49/375 (tj. 13,30%) jako spíše chytrou. Jako hloupou vnímá oběť 17/375 (tj. 4,80%) žen a jako spíše hloupou 60/375 (tj. 16,20%) žen. Neutrální pohled má 231/375 (tj. 61,70%) žen. Zajímavý je pohled mužů na oběť jako hloupou. Tento pohled uvedlo o 8.5% více mužů než žen.

Graf č. 7: Pohled mužů a žen na oběť domácího násilí

Jaké vlastnosti jsou podle Vás blízké oběti domácího násilí						
veselá	7 2	5 3	34 12	150 12	79 32	smutná
mladší	16 8	50 11	26 45	31 13	12 5	starší
společenská	6 3	17 3	70 22	108 61	114 13	nespolečenská
zaměstnaná	19 5	52 6	191 49	82 22	31 9	nezaměstnaná
pracovitá	80 12	133 24	186 38	21 11	5 0	líná
tolerantní	15 25	125 23	58 18	25 7	11 5	netolerantní
věřící	22 8	68 7	27 49	31 9	27 9	nevěřící
etnická příslušnost rozhoduje	25 5	38 9	142 38	52 12	118 23	etnická příslušnost nerozhoduje
často si vymýšlí a má sklon lhát	55 9	96 16	108 33	70 16	46 8	nevymýšlí si a nelže
již v dětství se stala obětí domácího násilí	32 4	111 24	184 34	29 14	19 6	v dětství nebyla obětí domácího násilí
odvážná	9 3	11 7	45 11	127 21	133 30	ustrášená
žije osamoceně	49 9	101 21	107 19	82 20	36 13	nežije osamoceně
násilí ji vyhovuje	9 1	27 12	98 17	85 20	190 32	násilí ji nevyhovuje
bohatá	2 0	11 0	101 9	112 31	40 12	chudá
nedává příčinu násilnému chování	69 10	108 21	129 28	44 15	25 8	dává příčinu násilnému chování
je dobrý rodič	34 6	94 14	185 34	45 21	17 7	je špatný rodič
vzdělaná	19 1	46 8	114 48	78 18	18 7	nevzdělaná
chytrá	18 2	49 7	211 35	60 17	17 11	hloupá
Muži (82)						
Ženy (375)						

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Na grafu č. 7 jsou zaznamenány nejčastější odpovědi respondentů. Modrá přímka znázorňuje nejčastější odpovědi mužů a červená přímka žen. Při pohledu na tento graf je patrné, že odpovědi mužů a žen nejsou výrazně odlišné. Jsou zde nevelké odchylky mezi muži a ženami.

Graf č. 8: Pohled magistrů a bakalářů na oběť domácího násilí

Jaké vlastnosti jsou podle Vás blízké oběti domácího násilí						
veselá	6 3	5 3	31 15	138 45	164 17	smutná
mladší	18 6	50 11	37 24	26 18	13 4	starší
společenská	5 4	15 5	61 31	164 15	98 28	nespolečenská
zaměstnaná	19 5	41 17	174 57	82 22	28 12	nezaměstnaná
pracovitá	75 17	122 35	119 52	24 8	4 1	líná
tolerantní	18 4	113 35	58 18	22 10	14 2	netolerantní
věřící	27 3	53 22	205 73	21 11	30 6	nevěřící
etnická příslušnost rozhoduje	23 7	38 9	127 50	47 17	111 30	etnická příslušnost nerozhoduje
často si vymýšlí a má sklon lhát	52 12	82 30	193 38	66 20	41 13	nevymýšlí si a nelže
již v dětství se stala obětí domácího násilí	32 4	94 41	166 52	33 10	19 6	v dětství nebyla obětí domácího násilí
odvážná	9 3	12 8	37 19	115 33	171 5	ustrášená
žije osamocně	44 14	93 29	91 37	74 28	39 10	nežije osamocně
násilí ji vyhovuje	8 2	31 8	80 35	77 28	128 30	násilí ji nevyhovuje
bohatá	1 1	10 1	163 60	109 34	41 11	chudá
nedává příčinu násilnému chování	61 18	89 40	121 36	47 12	26 7	dává příčinu násilnému chování
je dobrý rodič	32 8	82 26	159 60	54 12	17 7	je špatný rodič
vzdělaná	16 4	43 11	199 63	68 28	18 7	nevzdělaná
chytrá	17 3	42 14	211 65	55 22	19 9	hloupá
Magistři (113)						
Bakaláři (344)						

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Na grafu č. 8 lze vidět pohled respondentů, kteří studují bakalářský studijní program, tj. Červená přímka a respondentů, kteří studují magisterský studijní program, tj. modrá přímka. Ukázalo se, že studijní program nemá vliv na názor respondentů, jelikož se názory studentů bakalářských a magisterských programů neliší.

Graf č. 9: Pohled věkové skupiny 23 – 26 a 19 – 22 na oběť domácího násilí

Jaké vlastnosti jsou podle Vás blízké oběti domácího násilí						
veselá	6 3	5 3	22 24	111 72	137 74	smutná
mladší	19 5	46 15	186 25	17 27	13 4	starší
společenská	4 5	13 7	42 50	125 4	87 40	nespolečenská
zaměstnaná	17 7	34 24	142 89	63 41	25 15	nezaměstnaná
pracovitá	65 27	95 62	98 73	19 13	4 1	líná
tolerantní	116 67	84 64	49 27	19 13	11 5	netolerantní
věřící	25 5	44 31	106 110	20 20	26 10	nevěřící
etnická příslušnost rozhoduje	17 13	32 15	10 7	42 22	89 52	etnická příslušnost nerozhoduje
často si vymýšlí a má sklon lhát	46 18	65 47	83 58	54 32	33 21	nevymýšlí si a nelže
již v dětství se stala obětí domácího násilí	29 7	75 60	13 14	28 15	15 10	v dětství nebyla obětí domácího násilí
odvážná	8 4	11 7	28 28	88 60	26 7	ustrášená
žije osamoceně	39 19	80 42	71 5	57 41	34 15	nežije osamoceně
násilí ji vyhovuje	6 4	23 16	59 56	64 41	139 5	násilí ji nevyhovuje
bohatá	1 1	6 5	142 187	96 47	36 16	chudá
nedává příčinu násilnému chování	49 30	72 5	101 56	37 22	22 11	dává příčinu násilnému chování
je dobrý rodič	24 16	69 39	128 91	43 23	17 7	je špatný rodič
vzdělaná	13 7	37 17	132 10	55 41	14 11	nevzdělaná
chytrá	15 5	32 24	178 98	41 36	15 13	hloupá
23 - 26 (176)						
19 - 22 (281)						

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 9 znázorňuje názory respondentů podle věku. Modrá přímka znázorňuje respondenty ve věku od 19-22 let a červená respondenty ve věku od 23-25 let.

Graf č. 10: Společný pohled mužů a žen na oběť domácího násilí

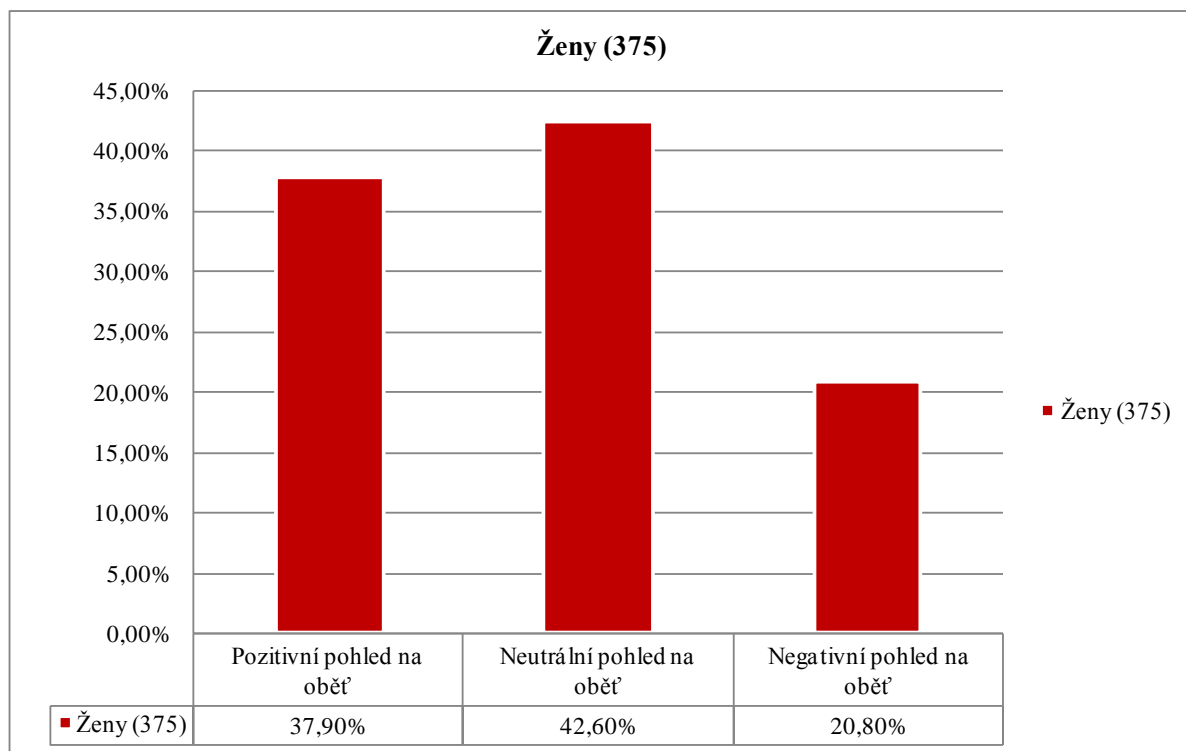
Jaké vlastnosti jsou podle Vás blízké oběti domácího násilí						
veselá	9	8	46	183	211	smutná
mladší	24	61	31	44	17	starší
společenská	9	20	92	205	127	nespolečenská
zaměstnaná	24	58	271	104	40	nezaměstnaná
pracovitá	92	157	171	32	5	líná
tolerantní	185	148	76	32	16	netolerantní
věřící	30	75	256	40	36	nevěřící
etnická příslušnost rozhoduje	30	47	175	64	141	etnická příslušnost nerozhoduje
často si vymýšlí a má sklon lhát	64	112	141	86	54	nevymýšlí si a nelže
již v dětství se stala obětí domácího násilí	36	135	218	43	25	v dětství nebyla obětí domácího násilí
odvážná	12	18	56	148	223	ustrášená
žije osamoceně	58	122	146	102	49	nežije osamoceně
násilí ji vyhovuje	10	39	115	105	198	násilí ji nevyhovuje
bohatá	2	11	249	143	52	chudá
nedává příčinu násilnému chování	79	129	157	59	33	dává příčinu násilnému chování
je dobrý rodič	40	108	219	66	24	je špatný rodič
vzdělaná	20	54	262	96	25	nevzdělaná
chytrá	20	56	276	77	28	hloupá
Muži + Ženy (457)						

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 10 znázorňuje odpovědi všech 457 respondentů. Ukazuje tedy společně muže i ženy. Z odpovědí respondentů je patrné, že oběť domácího násilí vidí zcela jistě jako smutnou, netolerantní, ustrašenou, spíše nespolečenskou, přičemž jí násilí nevyhovuje. Dále je z odpovědí patrné, že etnická příslušnost, ani to, zda je oběť věřící, či nevěřící není pro respondenty podstatné.

Graf č. 11: Negativní a pozitivní pohled žen na oběť domácího násilí

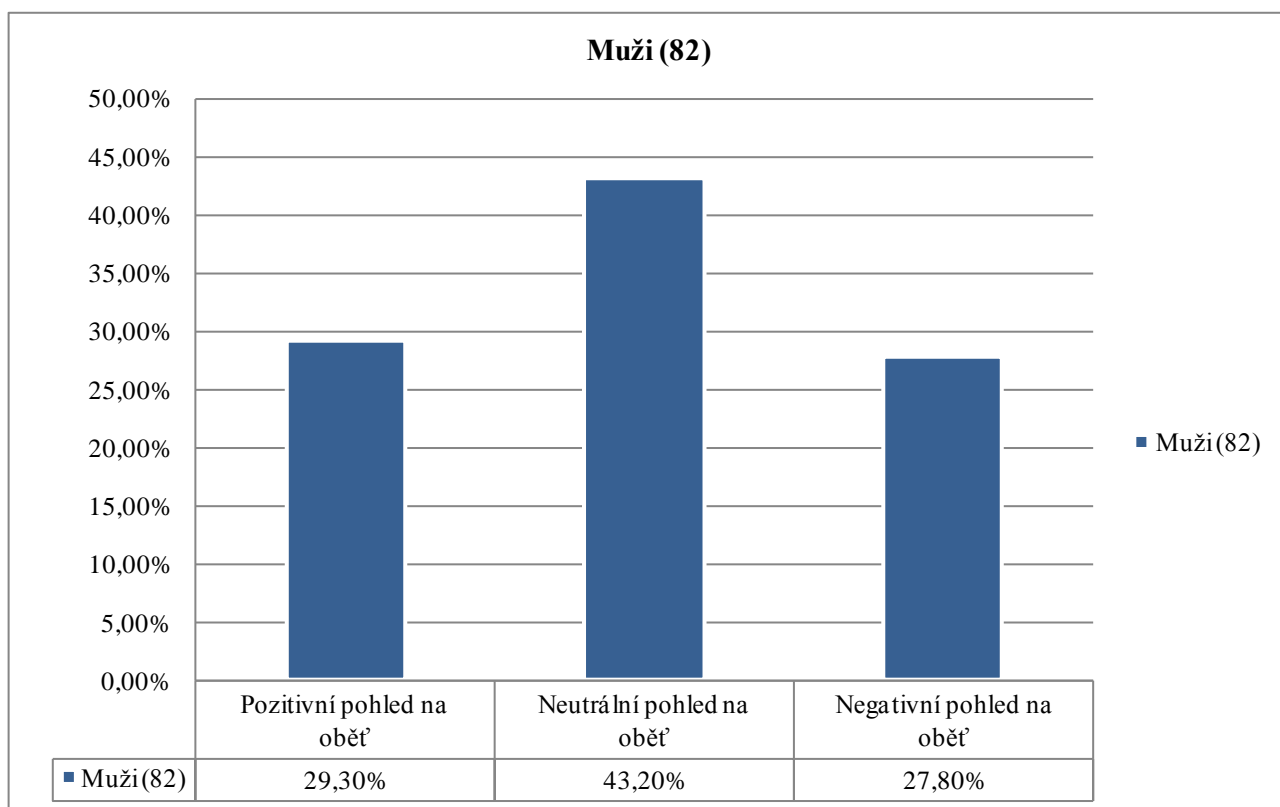

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 11 znázorňuje, jak pohlíží respondenti ženského pohlaví na oběť. Pozitivní pohled na oběť má 37,90 % žen. Negativní pohled na oběť má méně žen, a sice 20,80 %. Neutrální pohled na oběť má 42,60% žen.

Graf č. 12: Negativní a pozitivní pohled mužů na oběť domácího násilí

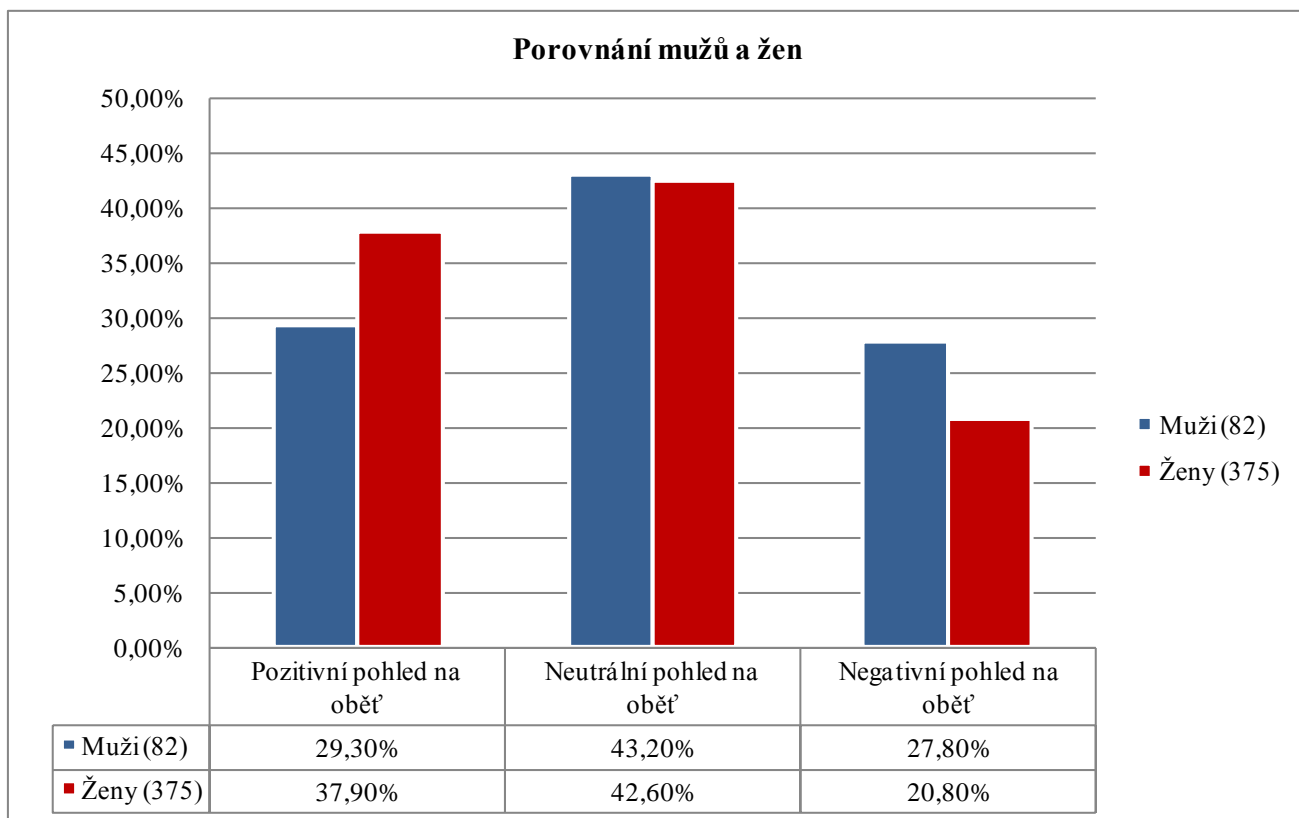

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Graf č. 12 znázorňuje pohled respondentů mužského pohlaví na oběť. Pozitivní pohled na oběť mají muži v 29,3% a negativní pohled v 27,8 %. Neutrální postoj zaujímá 43,2 % mužů.

Graf č. 13: Porovnání negativního a pozitivního pohledu mužů a žen na oběť domácího násilí

Zdroj: vlastní výzkum

Interpretace:

Ve grafu č. 13 vidíme porovnání pohledu mužů a žen na oběť. Z grafu je patrné, že ženy zaujímají pozitivnější postoj, než li muži.

5 Diskuse

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala problematikou domácího násilí. Konkrétně jsem se zaměřila na to, jak vnímají oběť domácího násilí studenti vysokých škol, kteří bydlí v Českých Budějovicích. Cílem práce bylo zjistit názory a postoje studentů na oběť domácího násilí. Výzkum, provedený pomocí dotazníkového šetření na základě sémantického diferenciálu, byl prováděn od konce února do počátku dubna. Dotazníky byly vyplněny českobudějovickými studenty. Díky jejich ochotě zapojit se do výzkumu mohla být data následovně sesbírána a vyhodnocena.

Společnost má vůči obětem různé předsudky, názory, postoje. Často to jsou klišé, která mohou mít pro oběti domácího násilí nepříznivé následky. Oběťmi domácího násilí jsou ženy různého věku, vzdělání, sociálních vrstev, politického a náboženského vzdělání a různé barvy pleti. Přesto v naší společnosti vládne nespočet mýtů a předsudků o obětech domácího násilí. Nejen skutečnost o tom, že v naší společnosti vládne spousta mýtů a předsudků, mě přiměla k tomu, vybrat si vlastní téma bakalářské práce zaměřené právě na tuto problematiku. Já sama mám určitý vztah k této problematice, k obětem i agresorům, a přišlo mi velice přínosné a zajímavé zjistit názory a postoje ostatních vysokoškolských studentů.

Mezi nejčastější předsudky naší společnosti patří názory, že oběť agresora vyprovokovala, může si za to tedy sama, domácí násilí se stává jen u žen sociálně slabších a nevzdělaných, oběť měla něco udělat sama, aby se situace nevyhrotila, nikoliv ještě násilníka provokovat, či názor, že agresor má nyní mnoho práce, je ve stresu, a proto mu „jen“ ujela ruka (Buskotte, 2008). Stejně tak Vargová (2008) uvádí jako jeden z nejčastějších mýtů, že domácí násilí se odehrává jen v nižších společenských vrstvách.

Pohled a postoj českobudějovických studentů na to, zda oběť dává agresorovi příčinu k násilí, tedy že agresora iniciuje, je následující: celkem 12,20 % mužů odpovědělo, že žena nedává příčinu k násilnému chování, oproti tomu 9,80 % mužů odpovědělo, že příčinu dává, 34 % mužů zaujalo neutrální postoj. Rozdíl mezi muži a ženami je následující. Ženy v 18,30 % uvedly, že oběť příčinu nedává a v 6,60 %, že příčinu dává. Nicméně téměř stejný jak u mužů, tak i u žen je neutrální postoj. Ten

zvolilo 34,30 %. Pohled všech respondentů vyšel následovně: dle 17,30 % respondentů oběť příčinu agresorovi nedává, 7,20 % respondentů odpovědělo, že příčinu dává, a zbylých 34,40 % respondentů zaujalo neutrální postoj. Jak jsem již zmínila, Buskotte (2008) uvádí jako jeden z mýtů veřejnosti, že oběť agresora vyprovokuje, iniciuje jej tedy k násilí. Většina českobudějovických respondentů tento mýtus nezastává, jelikož nejvíce respondentů zaujalo neutrální postoj. Zbylí respondenti se spíše přikláněli k tomu, že příčinu oběť nedává.

Z těchto výsledků lze usoudit, že hypotéza H1: „Česká veřejnost je přesvědčena, že oběti domácího násilí iniciují agresora k domácímu násilí“ nepotvrdila.

Na vzdělanost oběti domácího násilí pohlíží českobudějovičtí respondenti následujícím způsobem: 1,21 % mužů vidí ženu jako vzdělanou a 9,70 % mužů jako spíše vzdělanou. 58 % mužů zaujalo neutrální postoj. Oproti tomu ženy vidí oběť v 5,00 % jako vzdělanou a v 12,20 %, jako spíše vzdělanou. 59,6 % žen se staví neutrálně.

Z výsledků je jasně patrné, že ženy se – na rozdíl od mužů – více přiklánějí k tomu, že oběť je vzdělaná či spíše vzdělaná. Nesmím ale opomenout pohled respondentů na oběť jako nevzdělanou či spíše nevzdělanou. 8,50 % mužů odpovědělo, že oběť je nevzdělaná a 21,80 % mužů, že je spíše nevzdělaná. Naopak ženy uvedly v 4,80 %, že oběť je nevzdělaná a v 20,70 % že je spíše nevzdělaná. Můžeme vidět, že ženy vždy vnímají oběť příznivěji nežli muži. Pohled všech respondentů společně je následující: 4,40 % respondentů vnímá oběť jako vzdělanou a 11,80 % respondentů jako spíše vzdělanou. Naopak oběť jako nevzdělanou vnímá 5,50 % respondentů a spíše nevzdělanou ji vnímá 21,00 %. Neutrální postoj zaujímá 57,30 % respondentů. Vzdělání oběti není pro 57,30 % respondentů rozhodující a vypovídající.

Z výzkumu dále vyplynul pohled respondentů na oběť jako hloupou nebo chytrou. 2,42 % mužů odpovědělo, že oběť je chytrá, 8,50 %, že je spíše chytrá. Naopak 13,30 % mužů vidí oběť jako chytrou a 20

v 4,80 % a jako spíše chytrou v 13,30 %. Oproti tomu žen, které vnímají oběť jako hloupou, je 4,80 % a jako spíše hloupou 16,20 %. Neutrální byly ženy v 61,70 %. Opět zde vidíme, že ženy inklinují k oběti pozitivněji nežli muži. Celkový pohled všech respondentů je následující: 4,40 % respondentů vnímají oběť jako chytrou, 12,30 %

jako spíše chytrou. 6,10 % jako hloupou, 16,80 % jako spíše hloupou a 60,40 % respondentů se staví neutrálně.

Z výsledků je patrné, že hypotéza H2: „*Oběti domácího násilí vnímá česká veřejnost jako hloupé a nevzdělané*“ se nepotvrdila. Někteří respondenti sice inklinují k tomu, že oběť vnímají jako hloupou a nevzdělanou, nicméně většina respondentů, a sice 60, 40 %, zaujímá neutrální postoj. Tyto výsledky dokonale potvrzují názor Buskotte, jelikož ta ve své knize uvádí, že domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských vrstvách bez ohledu na ekonomickou situaci v rodině, vzdělání členů rodiny nebo jejich společenský status. Conwayová (2007) uvádí, že domácí násilí nedělá žádné rozdíly mezi lidmi, může se přihodit komukoliv. Stejný názor sdílí i Čírtková a kol., (2007) jelikož uvádějí, že vzdělání oběti ani agresora nehraje v této problematice žádnou roli.

Za zmínění zcela jistě stojí výsledky, které vzešly z výzkumu, co se týče pohledu žen a mužů na oběť. 37,90 % žen vnímá oběti pozitivně, 42,60 % žen neutrálně a negativní pohled má 20,80 % žen. Naopak muži vnímají oběť pozitivně v 29,3 %. Neutrální pohled má 43,2 % mužů a pozitivní pohled 27,8 % mužů. Z výsledků vyplývá, že ženy vnímají oběti pozitivněji nežli muži. Domnívám se, že hlavním důvodem, proč vnímají ženy oběti lépe, je empatie, pochopení a porozumění z jejich strany. Ženy se snáze dokážou vcítit do situace oběti, představit si, co oběť prožívá, a lépe ji tak pochopit.

V některých vlastnostech měli respondenti poměrně jasnou představu vlastností oběti nebo pohledu na oběť. Celkem 211 respondentů vnímá oběť jako smutnou. 185 respondentů vnímají oběť jako tolerantní osobu. 223 respondentů vidí oběť jako ustrašenou. 188 respondentů uvedlo, že násilí oběti nevyhovuje. Jako spíše nespolečenskou vidí oběť 209 respondentů. 311 respondentů je neutrálních v oblasti věku. 231 respondentů zaujalo neutrální postoj v zaměstnanosti oběti. 171 respondentů nevnímá oběť jako pracovitou ani jako línou. Dle 276 respondentů nerozhoduje etnická příslušnost, to, zda oběť již v dětství byla či nebyla obětí domácího násilí, ani víra. Dále 219 respondentů z celkových 457 uvedlo, že oběť vnímají neutrálně v oblasti rodičovství, tedy že oběť neoznačují za dobrého ani za špatného rodiče. Celkem 249

respondentů uvádí, že u oběti nehraje roli její finanční situace. Nevidí tedy rozdíl v tom, zda je oběť bohatá či nikoli.

Z výzkumu je také patrné, že se nijak zvlášť neliší pohled respondentů podle toho, zda studují bakalářský nebo magisterský studijní program. Stejně tak nebyly odpovědi respondentů ve věku 19 – 23 let nijak zvlášť odlišné od odpovědí respondentů ve věku 24 – 25 let. Z mého pohledu se daly očekávat nepatrné odchylky. Nicméně se domnívám, že pokud by byl výzkum zaměřen na osoby např. ve věku 40 – 50 let, výsledky by se lišily. Z mého pohledu je mezi vysokoškolskými studenty jiná informovanost. Za předpokladu, že by se výzkum zaměřil na osoby od 60 do 70 let, lze podle mého názoru opět očekávat značně jiné výsledky.

6 Závěr

Cílem práce bylo zjistit, jaké jsou názory a postoje veřejnosti o obětech domácího násilí. Konkrétně se jednalo o vysokoškolské studenty, kteří bydlí v Českých Budějovicích. Výzkum byl proveden formou dotazníkového šetření, přičemž byla použita technika sémantického diferenciálu. Názory a postoje byly zaznamenány do „dvoustranných“ tabulek, kdy na obou stranách byly uvedeny pozitivní a negativní vlastnosti oběti. Vyplnění těchto dotazníků umožnilo zjistit pohledy, postoje a předsudky studentů k oběti. Následně bylo provedeno zpracování a vyhodnocení názorů a předsudků studentů bakalářských i magisterských studijních programů.

Bakalářská práce je v teoretické části zaměřená na pojmy, které se pojí k problematice domácího násilí. Základními pojmy dané problematiky jsou oběť a agresor. Dále jsou v teoretické části zmíněny příčiny a důsledky domácího násilí a samozřejmě nejsou opomenuty nejčastěji se vyskytující mýty a předsudky veřejnosti o obětech domácího násilí. Na konci teoretické části je sepsána laická i odborná pomoc obětem. Názory a předsudky veřejnosti mohou mít negativní dopad na oběť. Např. mýtus veřejnosti, že oběť si za vše může sama, jelikož agresora vyprovokovala, může u oběti vyvolat strach někomu se svěřit.

Po teoretické části následuje část praktická, ve které jsou stanoveny cíle a hypotézy, metodika a následně vyhodnocení dat. Cílem práce bylo zjistit, jak vnímají českobudějovičtí studenti oběť domácího násilí. Na základě tohoto cíle byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: *„Vysokoškolští studenti jsou přesvědčeni, že oběti domácího násilí iniciují agresora k domácímu násilí“.*

H2: *„Oběti domácího násilí vnímají vysokoškolští studenti jako hloupé a nevzdělané“.*

Výzkum spočíval v dotazníkovém šetření pomocí sémantického diferenciálu. Výzkumný vzorek se skládal z respondentů, kteří studují vysokou školu, bydlí v Českých Budějovicích a jsou ve věku od 19 – 25 let. Celkem se výzkumu účastnilo 457 respondentů. 375 žen a 82 mužů. Respondenti v mnoha otázkách zaujali neutrální

postoj. V některých otázkách zaujali naopak postoj zcela jasný. Vidí ženu jako oběť, které násilí nevyhovuje, přičemž je ustrašená, smutná a tolerantní.

Stanovené hypotézy se nepotvrdily. Svoji roli v odpovědích vysokoškolských studentů jistě hraje to, že mnohdy nemají vlastní názor nebo se nad otázkou nechtějí hlouběji zamýšlet. Je pro ně tedy jednodušší být nestrannými.

Bakalářská práce může dále rozšířit informovanost o dané problematice nejen mezi studenty. Může také vyvrátit některé mýty a předsudky naší společnosti.

7 Seznam použitých zdrojů

- 1) BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domácí násilí: manuál ke kurzům*. Praha: Acorus, 2003. ISBN 80-86878-50-3.
- 2) BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka, Kateřina MACKOVÁ, Petra WÜNSCHOVÁ a Kateřina BLÁHOVÁ. *Domácí násilí: Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým rodinám*. Praha: Acorus, 2009. ISBN 979-80-254-5422-0.
- 3) BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Domácí násilí. *Domacinasili.cz* [online]. 2007. vyd. [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>
- 4) BURIÁNEK, Jiří a Simona PIKÁLKOVÁ. *Intimate violence: a Czech contribution on International Violence Against Women Survey*. 1st English ed. Prague: Karolinum Press, 2013, 221 s. ISBN 978-802-4622-187.
- 5) BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- 6) CIMRMANNOVÁ, Tereza. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-802-4622-057.
- 7) CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007, 159 s.

- 8) ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s. ISBN 80-862-8419-0.
- 9) ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2014. Posuzování oběti týrání v partnerských vztazích. *Právo a rodina*. 2014, roč. 16., č. 6, s. 1-24. DOI: 1212-866x.
- 10) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Interview s obětí domácího násilí. *Právo a rodina*. 2012, 14., 6., s. 1-8. ISSN 1212-866X.
- 11) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpeční expartneri. *Právo a rodina*. 2011, 13., 3., s. 1-8. ISSN 1212-866X.
- 12) ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Posuzování oběti týrání v partnerských vztazích. *Právo a rodina*. 2014, 16., č. 6, s. 6-12. ISSN 1212-866X.
- 13) ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 9788024720142.
- 14) DALIGAND, Liliane a Véronique BEDIN. *Násilí v partnerských vztazích*. Vyd. 1. Překlad Pavla Le Roch. Praha: Portál, 2014, 141 s. ISBN 978-802-6207-184.
- 15) DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- 16) DYTRYCH, Zdeněk a Zdeněk MATĚJČEK. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0332-7.

- 17) FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 218 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4727-813.
- 18) HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*, 2. vyd., Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-123-9.
- 19) HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-09.
- 20) Informační kancelář Rady Evropy, 2004. *Násilí na ženách*. Czech version. Praha, 2004. ISBN 978-80-00-01550-7.
- 21) JOHNOVÁ, Radka. *Marketing kulturního dědictví a umění: [art marketing v praxi]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 284 s. ISBN 978-80-247-2724-0.
- 22) KAHOUN, Vilém, Lucie KOZLOVÁ a Valérie TÓTHOVÁ . *Sociální práce*. V Praze: Triton, 2003. ISBN 80-725-4138-2.
- 23) KAHOUN, Vilém a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci: Sociální práce II*. Praha: TRITON, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5.
- 24) KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 277 s. Expert (Grada). ISBN 80-247-0966-x.
- 25) MATOUŠEK, Oldřich a kol., *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

- 26) MUFSON, Susan a Rachel KRANZ. *O týrání a zneužívání*. Překlad Eva Hauserová. Praha: Lidové noviny, 131 s. Linka důvěry, 1996. ISBN 8071061948.
- 27) POLICIE, ČR. Policie České republiky – KŘP hlavního města Prahy: Vykázání je účinnou pomocí obětem domácího násilí. *Policie.cz* [online]. © 2015, Praha [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vykazani-je-ucinnou-pomoci-obetem-domaciho-nasilii.aspx>
- 28) PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 294 s. ISBN 978-802-4739-601.
- 29) Přežila jsem... : Výpovědi týraných žen. / Zost. Marie VAVROŇOVÁ, Zost. Zdena PROKOPOVÁ. - 1. vyd. - Praha : Rosa, o.s., 2002. - 47 s.
- 30) ROSA o.s.: Domácí násilí. *Rosa-os.cz* [online]. © 2014 [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasilii/>
- 31) SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 539 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
- 32) SVOBODA, Karel. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím. *Právo a rodina*. 2014, 16., 7, s. 5-9. ISSN 1212-866X.
- 33) SVOBODA, Karel. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím. *Právo a rodina*. 2014, 16., 8, s. 13-15. ISSN 1212-866X.
- 34) ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

- 35) ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Krizové intervence pro praxi*. 2. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2624-3.
- 36) VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde. 159 s. ISBN 9788086131764.
- 37) VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ, 2008. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: proFem. ISBN 978-80-903626-7-3.

8 Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Dotazník určený studentům vysokých škol bydlících v Českých Budějovicích

Vážení studenti,

jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a v rámci své bakalářské práce jsem se začala zabývat stereotypizací vnímání oběti domácího násilí. Velice ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, který naleznete níže. Jedná se o pohled studentů vysokých škol žijících v Českých Budějovicích na oběť domácího násilí. Zároveň bych Vás chtěla ujistit, že veškeré informace a odpovědi jsou zcela anonymní.

Pohlaví: Muž Žena

Věk: 19-22 23-26

Bydliště: České Budějovice Jiné

Studijní typ: Bakalářský Magisterský

Tabulka by měla vyjádřit Váš pohled na ženu, jako oběť domácího násilí. Na levé a pravé straně tabulek naleznete vlastnosti, mezi nimiž je 5 políček. Označte prosím v každém řádku 1 políčko, které vyjadřuje Vaše mínění – čím blíže se označené políčko blíží levé či pravé straně dané vlastnosti, tím více se s ní ztotožňujete. Označte prosím svou volbu formou křížku.

Jaké vlastnosti jsou podle Vás blízké oběti domácího násilí?					
veselá				X	smutná
mladší			X		starší
společenská		X			nespolečenská
zaměstnaná		X			nezaměstnaná
pracovitá	X				líná

Jaké vlastnosti jsou podle Vás blízké oběti domácího násilí?						
veselá	☐	☐	☐	☐	☐	smutná
mladší	☐	☐	☐	☐	☐	starší
společenská	☐	☐	☐	☐	☐	nespolečenská
zaměstnaná	☐	☐	☐	☐	☐	nezaměstnaná
pracovitá	☐	☐	☐	☐	☐	líná
tolerantní	☐	☐	☐	☐	☐	netolerantní
věřící	☐	☐	☐	☐	☐	nevěřící
etnická příslušnost rozhoduje	☐	☐	☐	☐	☐	etnická příslušnost nerozhoduje
často si vymýšlí a má sklon lhát	☐	☐	☐	☐	☐	nevymýšlí si a nelže
jíž v dětství se stala obětí domácího násilí	☐	☐	☐	☐	☐	v dětství nebyla obětí domácího násilí
odvážná	☐	☐	☐	☐	☐	ustrášená
žije osamocně	☐	☐	☐	☐	☐	nežije osamocně
násilí ji vyhovuje	☐	☐	☐	☐	☐	násilí ji nevyhovuje
bohatá	☐	☐	☐	☐	☐	chudá
nedává příčinu násilnému chování	☐	☐	☐	☐	☐	dává příčinu násilnému chování
je dobrý rodič	☐	☐	☐	☐	☐	je špatný rodič
vzdělaná	☐	☐	☐	☐	☐	nevzdělaná
chytrá	☐	☐	☐	☐	☐	hloupá

Mnohokrát děkuji za vyplnění dotazníku.

Aneta Tuzová, 3. RPBP, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.